

bijenteelt

Maandschrift voor de Bijenteelt

Versijnt maandelijks - Jaargang 81 - No. 7/8 juli-augustus

Officieel orgaan van de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt in Nederland

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 6,50, elk woord meer 35 cent. Bij vooruitbetaling te voldoen op giro-nummer 823276 van de Ver. tot Bevordering der Bijenteelt te Wageningen. Bij 11 keer plaatsen 10% korting. Inzendtermijn voor de 10e van de maand voorafgaande aan de maand van plaatsing. De redactie aanvaardt geen verantwoordelijkheid voor de inhoud.

TE KOOP GEVRAAGD: partijen Nederlandse honing, o.a. koolzaad-, zomer- en heidehoning. Wij bieden hoge prijzen. **HET BIJENHUIS** te WAGENINGEN, tel. 08370-12863.

TE KOOP: gebruikte Simplexkasten en gebruikte korven. Tevens kopen wij alle soorten Ned. bijenhoning. C. van Holland, Dijkstraat 118, Veenendaal, tel. 08385-13795 b.g.g. 08385-10202.

IN- EN VERKOOP van bijenvolken, kasten en korven, honing en lege kasten en korven. J. C. Basten, Burg. Bouwenseweg 3, Horsens (Gld.), tel. 08874-1791.

WIJ KOPEN: Inlandse Bijenhoning, Ruwe - Zuivere Bijenwas, Propolis, Honing- en Waszemerij **ARKADIA Lochem**. Telefoon 05730 - 18 27/22 19.

TE KOOP: gehele bijenstand en toebehoren w.o. volken, 10 spaarkasten (model Bijenhuis met hoekvertanding en bodemventilatie), bijenstal (3,2 x 2,5 voor 6 of 12 kasten) uitneembaar, houten vloer, ideaal voor opslag materiaal; suiker, slinger etc. Tel. 03210-4838.

TE KOOP: Nieuwe drieraams honingslingers event. ruilen tegen goede bijenvolken. H. de Vries, Huize St. Gertrudis, Workum. Tel. 05151 - 12 52. Bellen tussen 13.30 - 14.30 uur of 18.30 - 20.00 uur.

AANGEBODEN: bevolkte bijenkasten en zesraamskastjes te bevrugen B. C. Jongejans, Burgemeester Prinslaan 45, Ede. Tel. 08380 - 11303.

TE HUUR EN TE KOOP: korven en kasten, W. Willegenburg, Benschop, tel. 03477-1883.

TE KOOP: 6 enkelwandige 10-raams bijenkasten in goede staat, met ramen en roosters. M. H. Jansen, Drakenstraat 20, Rijsenhout post Aalsmeer. Tel. 02977-20272.

TE KOOP: z.g.a.n. Spaarkasten, H. Bullee, Acquoy, tel. 03451-3158.

TE KOOP: 4 goede volken in spaarkasten, tevens bevolkte zesramers. Tel.: 023-374745.

TE KOOP GEVRAAGD: Nederlandse honing wordt van huis gehaald. Nectar-honinghandel, Sixlaan 42, Hillegom, tel.: 02520-20498.

MAANDSCHRIFT VOOR BIJENTEELT. Adres redactie en administratie: Bijenhuis, Wageningen. De niet van redaktiewege geplaatste artikelen vertolken de mening van inzenders en geven niet altijd het inzicht van de redactie of het hoofdbestuur weer.

Alle stukken aan het Bijenhuis te Wageningen, ook opgaven en betaling van advertenties en speurbijtjes. Giro 82 32 76.

BIJ ONZE OMSLAGFOTO

De Reuzenbereklaauw (Heracléum) is als dit nummer U bereikt wel ongeveer uitgebloeid. Het is een uitnemende drachtplant, die echter in een bescheiden tuin wel een flinke ruimte opeist. Men zegt dat mensen die daar gevoelig voor zijn uitslag krijgen bij het aanraken van de bladeren. Enige voorzichtigheid is dus wel gewenst.

TE KOOP AANGEBODEN: 3 bijenvolken op 30 ramen ieder + 3 lege bijenkasten. J. Vrielink, Dr Kuiperstraat 66, Arnhem. tel.: 085-420941.

TE KOOP: 2 bevolkte nieuwe kasten. Tel.: 033-11873 F. A. van Wijnen, Amersfoort.

TE KOOP: nieuwe en gebruikte 3-raamshoningslingers nog voor de oude prijs. H. de Vries, Huize St. Gertrudis, Workum. Tel.: 05151-1252. Bellen van 13.30-14.30 uur en van 16.30-20.00 uur.

TE KOOP: 2 AMI-API honingsmelters. Tel. 078-133998 na 7 uur.

H.H. IMKERS

Zend vanaf heden al uw

RUWE RAATWAS . . . .

rechtstreeks of in verenigingsverband naar . . . .

HONINGZEMERIJ

W. van 't LAND

Telefoon 2607 **Barneveld**

Desgewenst **KUNSTRAAT** terug.

* U zult zien, wij betalen de hoogste prijs.

BIJENSTAND „DE BIJENKORF” sinds 1897. Ruime sortering **IMKERSARTIKELEN** en **SPECIALITEITEN** waaronder een **KEURKOLLEKTIE-HONINGSLINGERS**.

Ook in **HONING** zijn wij ruim gesorteerd n.l. **ACACIAHONING** f 5,75 p. kg, **ZOMERHONING** f 5,15 p. kg, **HEIDEHONING** f 12,— p. kg, **BOEKWEITHONING** f 4,85 p. kg, **ROTANVLECHTBAND** vanaf f 8,— per bos enz. enz.

Ons magazijn is open van 's morgens 8 tot 's avonds 9 uur van **MAANDAG TOT EN MET ZATERDAG (DONDERDAG GESLOTEN)**. **HOVELAKENSEWEG 144 3784 WK TERSCHUUR (BIJ AMERSFOORT)**. Tel. 03426-1978 Postrekening nr. 2622.

INHOUD VAN DIT NUMMER

	pag.
Het maandelijks opfrissertje J. v.d. Veluwe	155
Bijen plaatsen op de Hoge Veluwe	157
Opening Bijenstand afd. Veenendaal C. Pater	157
Reglement Nat. Honingtentoonstelling	158
Verkorte notulen H.B.-vergadering	159
Imkersagenda	162
De bijen en het recht H.G. Maagendans	162
Imkersdag Goes	163
Afvliegen en broed overhangen J. J. Speelziek	164
Nationale Imkersdag	166
Gesprokkeld uit de bijenliteratuur J. A. Zoet	167
Oriënteringsvlucht Jebo	169
Darrenslacht Drs. V. C. de Munck	170
Nogmaals "Welke kast kies ik" N. J. van Daalen	171
Opnieuw welk ras A. J. Karreman	172
Koningin en stress P. Glas	172
Onderwijs en voorlichting C. Pater	173
Boekbespreking	174
Afdelingsnieuws	175

HET MAANDELIJKSE OPFRISSERTJE

EEN SUIKERPRAATJE (vervolg)

Inverteren

Nadat de nectar door de bijen aan de nectariën is onttrokken, het zgn. honingpeuren, slaan ze dit kostelijke produkt op in hun honingblaas. Hier vangt het proces aan, waarbij de nectar wordt omgezet in honing. Door middel van het enzym (ferment) invertase, dat wordt toegevoegd, wordt de deels uit tweevoudige suikers bestaande nectar nagenoeg geheel omgezet in enkelvoudige suikers, t.w. druive- en vruchtesuiker.

Dit proces noemt men het inverteren, terwijl druive- en vruchtesuikers ook wel invertsuikers worden genoemd.

Aldus maakt de honingbij de nectar geschikt voor direkte opname in haar en onze bloedbaan. Tijdens dat omzettingproces verrijkt zij de nectar verder met een aantal andere enzymen, die belangrijk zijn voor de spijsvertering.

Indampen

Hier blijft het echter niet bij, de nectar moet bovendien sterk worden ingedampd, want alvorens het honing genoemd mag worden, moet het percentage water worden teruggebracht tot ongeveer 20%.

De bij doet dat door „wurgen“, een Germanisme waarvoor „herslikken“, als variant op herkauwen wellicht een passende vertaling zou zijn. Hierbij braakt zij een druppel nectar op, trekt die a.h.w. met haar tong uiteen en slikt hem dan weer in. Door dit vele honderden malen te herhalen wordt er vocht aan de nectar onttrokken en worden enzymen toegevoegd.

Dit werk geschiedt zowel door de huis- als de vliegbijen. Komt de nectar massaal binnen, dan verrichten de bijen deze bewerking minder intensief, waardoor de enzymtoevoeging in mindere mate plaats vindt.

Na dit proces wordt de nectar (bijna-honing) bevestigd tegen de bovenzijde van de cellen, waaraan deze als een druppeltje komt te hangen. De laatste fase is het ventileren waardoor de honing op het juiste waterpercentage wordt gebracht. Is het zover, dan vindt definitieve opslag plaats en eerst als de cel geheel gevuld is volgt verzegeling.

De refractometer

De bij werkt zonder refractometer, ze maakt echter wel een produkt dat de imker niet meer kan verbeteren, alleen nog maar verslechteren.

De controles met deze meter zouden niet nodig zijn als we maar beter met dit kostbare produkt wisten om te gaan; helaas bevat de honing nog wel eens te veel water, waardoor de refractometing in het „rode vlak“ komt. Dit moet dan wel worden toegeschreven aan te veel en/of verkeerde manipulaties met de honing, waarvoor we de imker moeten aankijken.

Honing, samenstelling

Behalve water, waarvoor (uitgezonderd heidehoning) een algemeen gemiddelde van 18% geldt, bestaat honing globaal uit 38% vruchtesuiker (fructose of levulose) en 31% druivesuiker (glucose of dextrose), alsmede uit 10% twee- en meervoudige suikers.

Het resterende deel, ongeveer 3%, bevat een groot assortiment andere stoffen, zoals sporen van mineralen, organische zuren, vitamines, enzymen, hormonen, inhibine, kleur- en aromastoffen. Bijna zouden we hierbij de stuifmeelkorrels (Pollen) vergeten.

Stuifmeel (pollen)

De bij consumeert behalve nectar ook flinke hoeveelheden stuifmeelkorrels. Deze worden dank zij een vernuftig filtersysteem in haar honingblaas uitgefilterd en voor eigen gebruik opgenomen. Het ventiel tussen de honingblaas en de maag is het orgaan dat deze taak verricht. Nu zijn de stuifmeelkorrels zo klein dat het onmogelijk is om alle korreltjes uit te zeven; legio stuifmeelkorrels blijven dan ook in de honing achter. Hierdoor zijn we in staat om de herkomst van de honing te bepalen. Er zijn nl. geen twee planten die een zelfde stuifmeelkorrel bezitten, ze verschillen alle in vorm, kleur structuur, grootte en omvang.

Een potje van 450 gram honing bevat rond 1 miljoen stuifmeelkorrels; dat is niet slechts prettig voor het onderzoek (pollenanalyse), doch evenzo voor onze gezondheid, want stuifmeel in honing is bijzonder goed geconserveerd, voorts zeer rijk aan voedingsbestanddelen.

Invertsuiker als wintervoeding

De reeds genoemde invertsuikers (druive- en vruchtesuiker) worden ook fabrieksmatig gemaakt en verrijkt met o.a. zuren, mineralen e.d. Dit produkt wordt in het buitenland in toenemende mate gebruikt bij de inwintering der bijen, hetgeen een reeks voordelen zou opleveren, zoals minder slijtage, (geen invertering)

bij de bijen, waardoor een langere levensduur en geen indamping van suikerwater, zoals thans het geval is.

We hebben nu gezien dat de suikerfabrieken van plantesappen zuivere suiker produceren en dat onze honingbij van nagenoeg de zelfde sappen het kostelijke produkt HONING maakt.

Als imker mogen we ons dan ook gelukkig prijzen dat de produktie van het puur-natuur produkt HONING zich zo direkt in onze omgeving afspeelt en dat wij, ten minste als we een goed imker zijn, zo'n belangrijk aandeel in dit proces mogen hebben. Jan van de Veluwe.

OVERDADIG LICHT

Zoals bekend waren kaarsen van bijenwas vroeger bijzonder in trek als verlichtingsmiddel. Hoewel men naar verhouding veel meer bijen hield dan tegenwoordig het geval is bleef dit echter een kostbare zaak, zodat alleen kloosterlingen, kasteelheren en gegoede burgers zich een dergelijke luxe konden veroorloven. Niettemin werden ten tijde van Luther in de door hem beoemd geworden slotkerk van Wittenberg in één jaar 35.750 pond waskaarsen gebruikt, terwijl er voor een feest aan het Hof van Dresden "slechts" 14.000 stuks nodig bleken te zijn. Dat was toen, maar bij de kroning van koningin Elisabeth II van Engeland in 1952(!) moesten er 22.000 echte bijenwaskaarsen aan te pas komen om het gebeuren een feestelijk tintje te geven. Daaronder waren kleine, met goud bestrooide kaarsen van 18 en 36 inch lengte, maar ook grotere van 10 kg met de wapenschilden van vrijwel alle adellijke geslachten die het Britse imperium ooit regeerden. Chr. Maillie

Rectificatie.

In het artikel „Reizen naar het koolzaad" op blz. 94 van het aprilno. is een regel weggefallen. In de rechterkolom onder de tussenkop „Het praktisch reizen naar het koolzaad" staat aan het slot van de eerste alinea „In de onderbak bevinden zich in het midden 3 ramen met verzegeld voer als reserve". Deze zin moet luiden: „In de onderbak bevinden zich in het midden 3 ramen met broed aangevuld met lege ramen, met aan de buitenkant een raam met verzegeld voer als reserve."

STUDIEREIS ISRAËL

STUDIEREIS ISRAËL 24 NOV. - 03 DEC.
1979

10-dg. vliegreis op basis logies- en ontbijt met excursie-pakket en ned. gids.

f 1.526,— p.p.

Toeslag half pension f 183,— p.p.

Toeslag 1-pers. kamer f 200,— p.p.

Verblijf in goed hotel in kamers met douche en toilet.

Reis per lijndienst EL-AL.

Organisatie in samenwerking met de Ver. v. Bijenhouders in Israël en het Min. van Landbouw.

Stuur mij programma door deze bon

Tel.no.: Naam:

Code: Adres:

Plaats:

Near East Tours, Antw. no. 9 - 1000 RA
Amsterdam (geen postzegel)

Rokin 9-15 — Tel. 020-24.33.50. T-10

APIMONDIACONGRES

in Athene

Uitreis 13 sept. '79 - Thuisreis 21 sept. '79

9-Daagse studiereis per Lijndienst Olympic Airways en accommodatie in het President Hotel, Basis 2-pers. kamer, logies / ontbijt, Transfers,

f 1080,—

U kunt de brochure voor deze interessante reis aanvragen middels de coupon. Laat deze unieke gelegenheid niet voorbij gaan.

Stuur mij programma door deze bon

Naam: Tel.no.:

Adres: Code:

Plaats:

Near East Tours, Antw. No. 9 - 1000 RA
Amsterdam (geen postzegel)

Rokin 9-15 — Tel. 020-24.33.50. T-10

OFFICIELE MEDEDELINGEN

ZELFBEDIENING in het BIJENHUIS een SUCCES

De vergroting van de „winkel” in ons Bijenhuis is een groot succes geworden. Met de uitbouw van onze winkel is meteen een stukje „zelfbediening” gerealiseerd. Ook dit wordt door iedereen op prijs gesteld. Binnenkort komt er nog een rustig zitje waar U de gelegenheid heeft om op Uw gemak de „nieuwste literatuur” op bijengebied in te zien.

Sommige van onze cliënten en leden willen graag het gehele Bijenhuis in ogenschouw nemen. Wij kunnen ons dat best voorstellen, maar iedereen zal begrijpen dat dit niet kan. Ook in ons bedrijf moet orde en regelmaat zijn en onze medewerkers willen graag in een rustige sfeer werken en niet afgeleid worden. Pas dan kan aan de productie en verwerking de uiterste zorg worden besteed.

Wilt U toch het Bijenhuis in z'n geheel bezichtigen, probeer dan eens een excursie in afdelingsverband te organiseren, of met 1 of 2 andere afdelingen samen. Dan heeft U er ook veel meer aan want U krijgt dan een duidelijke voorlichting en informatie.

Een ander aspect van onze „winkel” is dat het assortiment nog steeds aan uitbreiding onderhevig is, maar ook de omzet zich nog steeds in stijgende lijn beweegt. Mede door de gestage toeloop van nieuwe leden is er een extra grote vraag naar bijenwoningen, zo groot zelfs dat het de laatste 2 maanden niet altijd mogelijk was om direct alles uit voorraad te leveren. Vooral de „Spaarkast-bouwpakketten” vliegen de deur uit. Heeft U dan ook een grote bestelling, en woont U niet al te dicht bij Wageningen, belt U dan even op, dan kunnen we zorgen dat alles tijdig gereed staat. Als U dit leest is de seizoen-drukke weer voorbij en zal alles weer vlot geleverd kunnen worden.

C.P.

STICHTING HET NATIONALE PARK DE HOGE VELUWE.

Voorschriften voor het plaatsen van bijenvolken op de bloeiende heide.

1. Voor het plaatsen van bijenvolken dient de imker zich omtrent de plaats van opstelling en het verkrijgen van een vergunning daartoe in verbinding te stellen met de heer M. Liefink, Deelenseweg 2 te Hoenderloo (tel. 05768-312) vanaf 15 juli doch niet op zon- en feestdagen.
2. Elke bijenwoning, dan wel elke aaneengesloten rij van bijenwoningen, behorende aan één eigenaar, dient te zijn voorzien van een bordje met duidelijke vermelding van naam, adres, woonplaats en telefoonnummer van de betreffende eigenaar of van een contactpersoon.
3. De eigenaar van de bijenvolken krijgt een toegangskaat die recht geeft om zich - in gezelschap van ten hoogste één persoon - naar de volken te begeven. Hij mag bij tussentijds bezoek niet met vracht- of personenauto's buiten de voor het publiek opengestelde autowegen rijden en dient zich voorts te houden aan de bepalingen die gelden voor bezoekers van het Park zoals die bij de ingangen worden bekend gemaakt.

4. De plaatsingskosten bedragen f 2,— per bijenvolk per seizoen, contant te betalen bij de plaatsing.
5. Het seizoen wordt geacht te eindigen op de 2e zaterdag in september; na deze datum moeten alle bijenvolken zijn opgehaald.
6. De imker vrijwaart de stichting het Nationale Park de Hoge Veluwe voor alle aansprakelijkheid voor schade aan de bijenvolken, b.v. door brand, diefstal etc. en voor schade die het gevolg is van de plaatsing.
7. Het is voorts verboden:
  - a. Haveloze of ontsierende bijenwoningen te plaatsen.
  - b. Plastic of ander ontsierend materiaal te gebruiken voor afdekking.
  - c. Latwerk, vlonders of welk materiaal of afval dan ook in het terrein te deponeren of achter te laten.
8. Het Park heeft het recht bij niet opvolgen van een dezer bepalingen de eigenaar te sommeren de volken te verwijderen. Als in dit geval de volken niet binnen twee dagen zijn opgehaald volgt verwijdering door personeel van het Park.
9. De aanwijzingen van het toezichthoudend personeel dienen te worden opgevolgd.

mei 1979

Ir. C. J. Stefels,
Directeur.

EEN EIGEN BIJENTUIN en BIJENSTAND voor afdeling VEENENDAAL.

Afdeling Veenendaal is nu ook de trotse bezitter van een eigen bijenstand annex bijentuin voor haar leden en voor de propaganda. Op zaterdag 12 mei verrichtte burgemeester F. Bode de officiële opening met het onthullen van de naam: Bijenstand en Bijentuin „de Melm”. In zijn toespraak wees de burgemeester daarna op de banden die de Gemeente Veenendaal met de imkerij heeft. De jaarlijkse bijenmarkt, al vele eeuwen lang, is hier het beste bewijs voor. Tijdens een der markten is dan ook het idee geboren om te komen tot dit complex. Ook de toenemende verstedelijking is de reden dat lang niet alle imkers hun bijen bij huis kunnen houden. Zonder de oude traditie van de bijenmarkt zou de gemeente Veenendaal zijn als een bij zonder honing. Namens het hoofdbestuur complimenteerde hoofdbestuurslid C. Pater Jzn. het Gemeentebestuur van Veenendaal en de afdeling Veenendaal met het genomen initiatief en de goede uitwerking daarvan. De Gemeente Veenendaal is al ver op weg met haar welzijnsplan om de imkers mede in het kader van de recreatie en een goed natuurbeheer een dergelijke bijenhal te schenken. Bouw en aanleg hebben een fiks bedrag gekost, ruim f 30.000,—. De aannemer heeft een voortreffelijk stuk werk verricht en de leden hebben de laatste maanden enorm hard gewerkt aan het interieur van de hal en de totale aanleg van de grote tuin er omheen, maar liefst 2500 m² groot. Namens het hoofdbestuur bood hij voor de bijentuin een collectie

Herfstframbozen aan als bijdrage tot verbetering van de bijenweide in de nazomer en herfst. Ook de oudgedienden de heren G. Davelaar en G. Beukhof spraken hun waardering uit voor het feit dat dit tot stand had kunnen komen. Ook secretaris W. Huibers was bijzonder in zijn nopjes. Eindelijk kunnen we nu ook echt eens wat aan propaganda gaan doen zo zeide hij. Vooral de jeugd en de scholen hopen we hierbij te betrekken. Namens de afdeling bood hij de burgemeester een collectie oude korven aan voor de Oudheidkamer van Veenendaal.

De bijenstal is in authentieke stijl opgezet met zeer veel ruimte achter de volken en bijzonder geschikt voor het lesgeven, voorlichting en demonstraties. Daarbij een kleine afgesloten ruimte met een bescheiden keukeninventaris om te kunnen slingeren en bijenvrij te kunnen werken. Er omheen een ruime tuin, waarin de leden de mogelijkheid hebben niet alleen om te tuinieren maar ook om hun bijenvolken te kunnen plaatsen. De beplanting is uiteraard aangepast aan de bijen dat spreekt vanzelf. Een mooie accommodatie, gunstig gelegen, net buiten de bebouwde kom. Ieder die deze dag kwam kijken was er verrukt over en het zal de afdeling Veenendaal zeker ten goede komen nu men ineens er zoveel mogelijkheden heeft bijgekregen. Het complex zelf wordt gehuurd van Gemeente Veenendaal voor een schappelijke prijs. Nogmaals afdeling Veenendaal proficiat met deze bijenstand en bijentuin. C.P.

Hoe honing inzenden voor de Nationale Honingkeuring te Goes op 25 augustus a.s.

Alle honing, die ter keuring wordt aangeboden, dient op vrijdag 24 augustus in het Veilinggebouw aanwezig te zijn.

Het beste is de honing zelf te komen brengen waarbij U de inzending vanaf 16.00 uur tot uiterlijk 19.00 uur af kunt geven.

Bent U niet in de gelegenheid de honing zelf te komen brengen probeert U dan het als afdeling gezamenlijk te doen, ofwel neemt U contact op met Uw hoofdbestuur lid.

Gezamenlijk de honing wegbrengen spaart veel vrachtkosten maar ook reistijd.

Als U toch gebruik maakt van de posterijen dan moet U zorgen voor een goede verpakking en de honing tijdig verzenden.

Ook is het mogelijk de honing bij het Bijenhuis te Wageningen in te leveren - tot 22 augustus - Wij zorgen dan voor vervoer naar Goes.

Honingkoek en honinggebak dient uiterlijk vrijdagavond 24 augustus binnen te zijn.

Alleen de rubrieken 16-17-18 en 19 kunt U nog inleveren op zaterdagmorgen 25 augustus uiterlijk 9 uur

maar liever hebben we deze inzendingen ook op vrijdag reeds binnen.

Dit betreft dus de inzendingen van experimentele vormgeving en vlechtwerk.

Zijn er nog vragen dan kunt U contact opnemen met de voorzitter van de Honingcommissie, de heer C. Pater. Jzn, tel. 03405 - 1305 of met het Bijenhuis te Wageningen. C.P.

Reglement Nationale Honingtentoonstelling 1979 te Goes

1. De tentoonstelling zal worden gehouden op zaterdag 25 augustus 1979 in het Veilinggebouw te Goes. Deze honingtentoonstelling zal vanaf 14.00 uur toegankelijk zijn voor anderen dan de bezoekers van de Imkersdag. De tentoonstelling sluit om 17.30 uur.
2. **Inzending.** Alle inzendingen, behalve die in de klassen Experimentele Vormgeving en Vlechtwerk dienen binnen te zijn uiterlijk vrijdag 24 augustus te 19.00 uur. Inzendingen in de klassen Experimentele Vormgeving en Vlechtwerk zijn nog mogelijk tot zaterdag 25 augustus tot 9.00 uur bij de Commissie in het Veilinggebouw, Fruitstraat te Goes.
3. **Afvoer inzendingen.** Een half uur na de sluiting van de imkersdag wordt iedere deelnemer, die zijn inzending wenst mee te nemen, in de gelegenheid gesteld deze persoonlijk in ontvangst te nemen bij de Commissie.
4. **Inleggelden.** Voor elke ingezonden flacon, elk raampje, doosje enz. is een inleggeld van f 0,50 verschuldigd. Voor de klassen Experimentele Vormgeving en Vlechtwerk is f 1,- per stuk verschuldigd. Betaling contant of tijdig vóór 20 augustus per postgiro op rekening 82 32 76 van Bijenhuis Wageningen.
5. **Flacons.** De keuze der flacons is vrij, met dien verstande dat de minimum inhoud 250 gram en de maximum inhoud 1000 gram moet zijn. Alle flacons van één serie moeten van hetzelfde model en neutraal zijn.
6. **Etiketten.** Etiketten zijn niet vereist, doch wel toegestaan. Flacons met etiketten mogen **niet** voorzien zijn van naam en adres van de inzender. Sluitetiketten zijn **niet** toegestaan.
7. **Indeling in klassen**
Er kan worden deelgenomen in:
Klasse 1: Flacons vloeibare honing (3 stuks)
Klasse 2: Flacons gekristalliseerde honing (3 stuks)
Klasse 3: Flacons heidehoning (3 stuks)
Klasse 4: Sekties zomerraathoning.
Klasse 5: Sekties heideraathoning.
Klasse 6: Ramen zomerraathoning.
Klasse 7: Ramen heideraathoning
Klasse 8: Flacons brokhoning (3 stuks)
Klasse 9: Wasbodems 1 kg.
Klasse 10: Wasbodems meer dan 5 kg.
Klasse 11: Honingkoek
Klasse 12: Ander honinggebak
Klasse 13: Opmaak honing in flacons.
Klasse 14: Opmaak raathoning in sekties.
Klasse 15: Opmaak losse raathoning.
Klasse 16: Experimentele Vormgeving; tafelstukken.

Klasse 17: Experimentele Vormgeving; etalage stukken.

Klasse 18: Vlechtwerk; korven van stro en/of buntgras.

Klasse 19: Siervlechtwerk van stro en/of buntgras

In de klasse vloeibare honing mag met meerdere series van 3 stuks worden deelgenomen, mits er tussen de serie een aanwijsbaar verschil in soort, kleur en smaak is. Hetzelfde geldt ook voor klasse 2 en gedeeltelijk ook voor de klassen 11 t/19.

8. Beoordelingsnormen.

De enige norm bij de beoordeling door de jury is de vraag in hoeverre de inzending aantrekkelijk is voor de konsument. De jury zal daarbij zowel op kwaliteit en zuiverheid der produkten, als op de verpakking en presentatie letten.

9. Bekroningen.

Op de tentoonstelling wordt door de jury aangegeven die inzendingen die de hoofdprijzen hebben behaald en de eerste, tweede en derde prijzen. Een eerste prijs is 100 punten, een tweede prijs is 99 punten en een derde prijs is 98 punten. Op het oordeel van de jury is geen beroep mogelijk.

10. Prijzen.

De jury kent de volgende prijzen toe:

- De Ridder van Rappard-wisselprijs.
- De wisselprijs van het Ministerie van Landbouw.
- De Gouden Medaille der Vereniging.
- De Zilveren Medaille der Vereniging.
- De Bronzen Medaille der Vereniging.

De winnaars van de wisselprijzen ontvangen tevens als blijvende prijs de Gouden resp. Zilveren Legpenning der vereniging. Alle inzenders ontvangen tevens een oorkonde waarop vermeld staan de klassen waarin zij eerste, tweede en derde prijzen hebben behaald.

Bij toekenning der wisselprijzen geldt als norm: In iedere klasse telt slechts één serie, n.l. de hoogst gewaardeerde, mee. Voor de klassen 16, 17, 18 en 19 worden aparte prijzen beschikbaar gesteld. Deze klassen dingen niet mee bij de toekenning der wisselprijzen en medailles.

11. Alleen Nederlandse honing.

Er mag alleen in Nederland gewonnen honing worden ingezonden. Honing, welke naar het oordeel van de jury, kennelijk van buitenlandse oorsprong is, wordt van deelname uitgesloten.

12. Alleen inzendingen van leden.

Op de tentoonstelling en keuring worden alleen toegelaten inzendingen van leden. Dit is ook van toepassing op de inzendingen buiten mededinging in de klassen 16, 17, 18 en 19.

13. Verdere bepalingen.

Iedere deelnemer(ster) dient bij zijn/haar inzending een lijst te voegen vermeldende: Naam en volledig adres, eventueel telefoonnummer, klassen waarin en hoeveelheden waarmee wordt deelgenomen.

De inzendingen blijven geheel voor rekening en risico van de inzenders. Door in te zenden verklaart de inzender zich zonder voorbehoud accoord met de bepalingen van dit reglement en niet voorzien beslissingen van de organisatiecommissie en jury. In alle zaken waarin dit reglement dus niet voorziet, beslist de organisatiecommissie zondig in overleg met de jury.

NIEUWS VANUIT HET BIJENHUIS

Prijzen van volken en richtprijzen voor honing

Wat waren ze duur de volken dit voorjaar!

Op de markt in Driebergen werd meer dan f 200,— betaald voor een goed kastvolk op 10 ramen. In Driebergen overtrof de vraag het aanbod verre. Veel volken bereikten de markt zelfs niet, maar werden op straat of op het parkeerterrein verhandeld. Op de markten in Groenlo en Purmerend was praktisch geen aanvoer. Levendig werd de handel eerst op de bijenmarkt in Leiden; zo'n veertig volken werden verhandeld voor prijzen variërend van f 50,— à f 60,— voor een zesramer tot f 200,— voor een goed kastvolk op twee bakken.

Ook op de markt in IJsselstein was sprake van een levendige handel; de prijzen daar waren ± f 50,— voor zesramers, f 120,— tot f 180,— voor kastvolken. Op de markt in Haren-Paterswolde waren maar een paar volkjes te koop. In Steenwijk was wel aanvoer maar de prijzen waren laag. Op de zwermbijenmarkt in Veenendaal gingen de volken van de hand voor bedragen tussen f 150,— en f 225,—.

En dan de richtprijzen voor honing:

Het voorjaar was koud, er waren maar weinig dagen met goed vliegweer. Op de weinige goede dagen stonden de fruitbomen massaal in bloei, helaas was de bloeiperiode erg kort, zodat de meesten van ons weinig of geen fruihoning hebben kunnen oogsten. De koolzaadrecht is matig tot redelijk te noemen en de zomerdracht moeten we nog even afwachten. Als richtprijzen zouden wij willen stellen: voorjaars- en zomerhoning: f 4,50 tot f 5,50 per flacon van 450 gram; koolzaadhoning idem. heidehoning: f 7,50 tot f 9,00 per 450 gram.

Tenslotte de suiker.....

Zolang de voorraad strekt is er nog gedatureerde suiker verkrijgbaar in het Bijenhuis à f 1,15 per kg (verpakt in zakken van 50 kg). Ook is er nog een kleine voorraad consumptiesuiker.

VERKORTE NOTULEN VAN DE HOOFDBESTUURS-VERGADERING DD. 7 JUNI 1979

Aanwezig: De H.B. leden J. J. Speelziek (voorz), G. J. van Breukelen, J. Fluylt, R. H. Geskes, A. H. Hartman, H. G. Maagendans, B. Meyerman, M. W. v.d. Meulen, Drs P. C. Muntjewerf, C. Pater Jzn, T. A. Visch. Overige aanwezigen: Ir J. J. Pettinga, J. A. Krabbenborg, T. E. A. Rive-v.B.

Afwezig met bericht: J. A. van EE, R. v.d. Hul, J. W. M. Janssen, R. Th. Koek

Voorz. opent de vergadering en feliciteert mw Rive en dhr Fluylt met het door hen behaalde diploma Praktisch Imker. Voorz. spreekt de hoop uit dat veel H.B. leden dit voorbeeld zullen volgen.

De notulen van de H.B. vergadering dd. 17.2.79 werden met een kleine correctie goedgekeurd. Ingekomen stukken en mededelingen:

Dhr Meyerman informeert naar de vergadering van afd. Bijenteelt van het Landbouwschap. Voorz. geeft een korte samenvatting: Belangrijkste punt van de vergadering was „ziektebestrijding“. Ons voorstel om geheel zuid-Limburg af te sluiten als reisgebied werd door de Zuidelijke Bonden niet overgenomen. Besloten werd dat volken uit het Zuiden, met uitzondering van het reeds afgesloten gebied, met een gezondheidsverklaring mogen reizen. Op het koolzaad zullen deze volken, evenals de volken uit België geïsoleerd worden opgesteld. Zoveel mogelijk

monsters zullen van de volken in het zuiden worden genomen, in elk geval van alle volken die gaan reizen. Tijdelijk zullen extra laboratoriumkrachten op de Ambrosiushoeve worden aangenomen om de monsters te kunnen onderzoeken.

Ir Geling heeft tijdens deze vergadering toegezegd met Drs Muntjewerf in contact te zullen treden i.v.m. een te houden enquête onder imkers - De Zuidelijke bonden hebben geen belangstelling voor een dergelijke enquête - Dhr Meyerman acht het onjuist, dat volken uit Brabant tussen volken uit de Achterhoek staan op het koolzaad. Dhr Fluyt heeft vernomen dat op het koolzaad in Zw. Vlaanderen volken uit België zonder toestemming zijn geplaatst; het betreft ± 125 stuks.

Verslag van de vergadering van de Stichting Bedrijfsraad

T.b.v. de Bedrijfsraad wordt één cent per kg. gedenuatureerde suiker gevraagd. De zuidelijke bonden gingen hiermede reeds accoord. Dhr Maagendans zet uiteen dat bij het tot stand komen van de Bedrijfsraad werd afgesproken dat 70% van de kosten zou worden gedragen door het Rijk en 30% uit de suiker. Aanvankelijk was dit 1 cent per kg, later zelfs 3 cent. In de jaren dat er geen gedenuatureerde suiker werd verstrekt, werd er ook niets afgedragen; tekorten werden door het Ministerie van Landbouw gedekt. Nu er weer gedenuatureerde suiker is, is het redelijk dat wij ook weer gaan bijdragen in de kosten van de Bedrijfsraad. Bovendien hebben wij dan ook een behoorlijke inspraak, met name is dit van belang in de Stichting Proefbijenstand Ambrosiushoeve, die onder de Bedrijfsraad valt. Dhr Muntjewerf merkt op dat er vanuit de bijenhouderswereld duidelijk belangstelling moet bestaan voor de Bedrijfsraad, anders is er kans dat de subsidie hiervoor wordt teruggedraaid. „We moeten zorgen dat er een goed apparaat beschikbaar is, van waar zoveel mogelijk coördinatie komt.

Op de vraag van Dhr Visch of de Bedrijfsraad exploitatietekorten heeft, antwoordt voorz. dat dit niet het geval is; de bijdrage van 1 cent per 1 kg. moet gezien worden als een reservering, voorlopig voor 1 jaar.

Hierna gaat het H.B. akkoord met bovengenoemde reservering. Tevens was er een aan de Bedrijfsraad gericht verzoek om subsidie van de LH te Wageningen t.b.v. de aanschaf van een Sony-cassettecorder en een Sony-infraroodcamera.

Dhr Maagendans memoreert dat enige jaren geleden de A.V. heeft beloten f 0,10 per lid per jaar te reserveren t.b.v. Wetenschappelijk Onderzoek. Van het intussen gereserveerde bedrag is echter nog nooit iets uitgekeerd. De Zuidelijke Bonden namen een dergelijk besluit, maar hebben niets gereserveerd. Als wij dit bedrag zouden uitkeren, dan zou het onze liquiditeit belangrijk aantasten. Dhr Muntjewerf vindt dat het wetenschappelijk onderzoek niet altijd van belang is voor de bijenhouders. Alvorens wij subsidie geven moeten er meer gegevens komen over het onderzoek m.n. over de resultaten die men ervan verwacht. Spr ziet meer in het opzetten van praktijkgerichte onderzoeken op de Ambrosiushoeve, waarbij wetenschappelijke medewerkers uit Wageningen of Utrecht kunnen worden betrokken. Dhr v.d. Meulen en Visch zijn van mening dat het verzoek om subsidie moet worden gehonoreerd. Wel moet z.s.m. de doelstelling van het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek anders worden geformuleerd; meer naar praktijkgericht onderzoek. Dhr v. Breukelen zet vraagtekens bij de aan te schaffen apparatuur. Afgesproken wordt dat wij bij de e.v. vergadering en in de A.V. ons zullen beraden over de doelstelling van dit Fonds. Dhr Maagendans wijst er ten-

slotte op dat wij enkel subsidie moeten geven als de Zuidelijke Bonden dit ook doen.

Verslag van de vergadering Stichting Ambrosiushoeve:

Een besluitenlijst zal t.z.t. rondgezonden worden zegt voorz. Dhr Beetsma te Wageningen is aangezocht als adviseur voor de Proefbijenstand.

Voorz. heeft een proefplan voor 1979 opgezet, wat nader op zijn merites zal worden bekeken. Spr. vraagt zich overigens af of de Proefbijenstand niet beter ondergebracht kan worden bij een tuinbouwproefstation. Dhr Visch acht het van groot belang dat er iemand wordt aangesteld die enkel belast is met het toezicht op de bijenvolken. Voorz. ziet als belangrijkste taak van de Ambrosiushoeve, ziektebestrijding/preventie en onderwijs.

Verslag van de ad hoc commissie Herziening Huis-houdelijk Reglement

Dhr Maagendans merkt op dat de herziening van het H.R. niet moeilijk maar zeer omvangrijk is; de knelpunten zitten in de statuten. B.v. de wijze van stemmen staat momenteel in het H.R. terwijl het in de statuten thuishoort. Lijnrecht in strijd met de wet is dat correspondentenschappen geen stemrecht hebben. Een oplossing zou kunnen zijn correspondentenschappen op te heffen. De leden kunnen zich dan aansluiten bij afdelingen in de omgeving of zich opgeven als Verspreid Lid. Grootste moeilijkheid vormen de afdelingen, die eigen bezit hebben. Omdat de afdelingen geen rechtspersoonlijkheid hebben zijn de bestuursleden hoofdelijk aansprakelijk. Als de afdelingen wel eigen rechtspersoonlijkheid hebben, is er grote kans dat ze bij een calamiteit los komen van de Vereniging.

Voor het H.R. maakt het groot verschil of de statuten gewijzigd worden of onveranderd blijven gehandhaafd. Voorts moeten we in het nieuwe H.R. bezien of boekjaar en Verenigingsjaar moeten samenvallen ja dan neen. Het plan van dhr v.d. Meulen is: Allereerst een concept H.R. in een H.B. vergadering behandelen, vervolgens verkorte publicatie in het Groentje. De reacties hierop verwerken in een nieuw concept, wat na beoordeling in het D.B. in dient te worden opgenomen. In het najaar 1980 zal aan de Statuten en het H.R. een extra A.V. gewijzigd moeten worden Dhr Muntjewerf heeft dhr Tydeman en Vunderink bereid gevonden zitting te nemen in de ad hoc commissie. Voorz. weet dat Mr den Bruigom uit Epe ook graag zijn steentje wil bijdragen in deze commissie. De commissie ad hoc is blij dat ook iemand uit het Midden van het land een inbreng zal hebben.

Onkosten H.B. leden en groepen: Punt opgevoerd door dhr van Ee. N.a.v. van de hierover opgemaakte toelichting door dhr Pater wordt afgesproken dat: A. reiskosten gerelateerd zullen worden aan de Km prijzen, die gehanteerd worden door de spoorwegen. (mevr. Rive zal in het januari-informatiebulletin steeds een lijstje opnemen van deze prijzen).

B. Telefoonkosten zullen enkel worden vergoed als het om regelmatig voorkomende telefoongesprekken t.b.v. de Vereniging gaat. C. Kosten gemaakt t.b.v. de Groepsvergadering zoals stencil-portokosten en zaalhuur zullen worden vergoed. Kosten gemaakt door een kring zullen door de kring zelf worden gedragen, behalve als de groep samenvalt met de kring. (Een kring bestaat meestal uit een aantal afdelingen, die hebben besloten in meer of mindere mate samen te werken.). D. Tenslotte zullen ook reis- en verblijfskosten gemaakt door H.B. leden i.v.m. bestuurlijke zaken, voor zover niet bij andere verbanden declarabel, worden vergoed. Dhr Meyerman is van mening dat H.B. leden nimmer kosten in reke-

ning mogen brengen; de overige H.B.leden gaan akkoord met bovenstaande regeling.

Verslag over voortgang opzet en organisatie van het Koninginneteeltstation: Tijdens de vorige vergadering werd afgesproken dat dhr Visch hierover een korte samenvatting op papier zou zetten. De materie is echter te complex, om dit in enkele maanden te verwezenlijken, zegt dhr Visch. Een korte rapportage heeft spr. wel gereed. Spr. is van mening dat de eerste aanzet dient uit te gaan van het H.B. dat tevens moet zorgen voor voldoende financiën. Dhr Visch heeft ook in het buitenland uitvoerige informatie ingewonnen bij instituten en koninginneteeltstations; overall heeft men echter met diverse problemen te kampen. Na voltooiing van het rapport stelt dhr Visch zich te willen terugtrekken uit dit verband.

Meerjarenplan van dhh Pater en Krabbenborg en mw. Rive m.b.t. de aanvulling van de commissies Dhr Visch heeft in de inleiding van het plan gemist dat de commissies ook een uitvoerende taak hebben en dat e.e.a. geschiedt onder begeleiding en verantwoording van het H.B. Nieuw in het plan is de doorstroming in de commissies; leden zullen om de drie jaar periodiek aftreden, ze zijn wel herkiesbaar.

Commissie Onderwijs: Dhr Visch zou graag een vergroting van het lerarenbestand voor beginnerscursussen zien. Als aanvulling van de commissie hebben zich bereid verklaard kandidaat te staan dhh J. T. M. Ruven te Borculo en Q. C. Barendse te Hattumerbroek. Beide kandidaten worden bij acclamatie benoemd.

Commissie Honing: Kandidaat voor deze commissie staat Drs P. Kerkvliet te Haarlem. Bij acclamatie benoemd.

Redactiecommissie: Dhr Chr. Maillie te Zutphen en J. A. Zoet te Nieuw Venne zijn hiervoor aangezocht. Beiden worden als lid benoemd.

Koninginneteeltcommissie: Drs H. Velhuis te Utrecht is bereid gevonden zitting te nemen. Bij acclamatie benoemd.

Juridische Commissie: Voorz. heeft contact gehad met Mr K. J. Farwerck te Hilversum en Mr P. D. den Bruigom te Epe, die beide graag zitting nemen in deze commissie. Ook zij werden benoemd. Ir Pettinga benadrukt de noodzaak van een Juridische Commissie nu de Ver. van Nederlandse Gemeenten een concept politieverordening in voorbereiding heeft waarin het houden van bijen binnen de bebouwde kom wordt geregeld. In verschillende gemeenten is reeds een desbetreffende A.P.V. (algemene politieverordening) van kracht. Het kost de plaatselijke afdelingen vaak de grootste moeite om met een dergelijk APV vergunning tot het houden van bijen te krijgen. Dhr Pater vindt dat wij de afdelingen in deze moeten adviseren. Dhr Maagdandans ziet als mogelijke oplossing één lid van een afdelingsbestuur op te dragen de wijzigingen in de APV's in de plaatselijke courant bij te houden en bij eventuele op handen zijnde wijzigingen onmiddellijk stelling te nemen. Besloten wordt na enige discussie een schrijven hierover naar de afdelingen te zenden en een schrijven te richten aan Ir van Soest Ministerie van Landbouw, waarin onze ongerustheid m.b.t. de APV tot uiting komt.

Normalisatie Spaarkast: Een commissie zal gevormd worden, die eenmalig bij elkaar dient te komen. Doel van de commissie is te komen tot een generaliseerde spaarkasttekening, waardoor een absolute uniformiteit van de spaarkast gewaarborgd zal

worden. In de commissie zullen zitting hebben dhh Krabbenborg (voorz.), Speelziek, Ir Pettinga; ook zal dhr Pries gevraagd worden.

Propagandacommissie: Dhr v.d. Meulen merkt op dat een D.B. lid, lid van een dergelijke commissie moet zijn; het H.B. dient een taakomschrijving voor de commissie op te stellen. Dhr Muntjewerf vindt dat de commissie moet weten hoe ruim haar budget is. „Is het niet van meer belang eerst goede imkers te krijgen i.p.v. veel nieuwe leden, die maar enkele jaren imkeren en er dan mee ophouden"? Besloten wordt op de volgende H.B.vergadering op deze commissie terug te komen.

Preventie en bestrijding van Bijenziekten:

Dhr Muntjewerf stelt voorop dat van een landelijke aanpak sprake moet zijn. De Varroa dreiging is groot zegt Ir Pettinga, meeste besmetting wordt veroorzaakt door reizen en roven. De kennis in België betr. de Varroa is minimaal. Dhr Visch heeft in Duitsland al dozen vol dode Varroa mijten gezien. Voorz. meent dat wij ons moeten richten op een totale organisatie van ziekbestrijding en preventie.

Investeringen in de toekomst: Uitbreiding van de parkeergelegenheid voor de winkel. Dhr Beumer zal een schets maken. Kosten worden geraamd op ± f 8.000,— zegt dhr Krabbenborg. Herindeling van magazijn en winkel zal nader worden uitgewerkt door Commissie Handel. Een algemene klacht is het telefonisch slecht bereikbaar zijn van het Bijenhuis. Een tweede telefoonlijn zal worden aangelegd. Ook zal in de komende jaren een automatisch afvulapparaat t.b.v. honing en boenwas aangeschaft dienen te worden.

Pensioenregeling werknemers: De pensioenverzekering is per 1 mei jl ingegaan. De vraag is nu hoe of wij het geld uit het Voorzieningsfonds gaan besteden, zegt dhr Pater.

Nationale Imkersdag 1979: Dhr Fluyt geeft een overzicht van het programma. Waarschijnlijk zal dhr Jacobs uit België de spreker van die dag zijn.

Symposium Koninginneteelt: In de vergadering van Commissie onderwijs is hieraan aandacht geschonken. Ook in de vergadering van de Koninginneteeltcommissie zal dit aan de orde komen. Drs Beetsma zal voor de vergadering uitgenodigd worden. Prof. de Wilde zal gevraagd worden het symposium te openen. Tijdens het symposium zullen een aantal visies gepresenteerd worden. Met een forum, waarvan wij verwachten dat een bepaalde lijn wordt uitgestippeld en een deskundig advies wordt gegeven, zal de dag worden besloten. Dhr Visch acht het van groot belang dat de imkers zich bewust worden enkel met een goed volk door te telen. Een entree van f 10,— zal geheven worden.

Suikerlevering 1979: In eerste instantie schreven wij in voor 300 ton. Later nogmaals voor 115 ton. Een groot deel hiervan is reeds afgeleverd in de afdelingen meldt dhr Krabbenborg.

Rondvraag: Dhr Meyerman heeft kritiek op het niet in voorraad zijn van kastenmateriaal in het begin van het bijenseizoen. Dhr Pater dankt het consulentschap voor haar medewerking bij het examen Praktisch Imker. Dhr Hartman zou graag een overzicht ontvangen van hetgeen besproken werd op de theorieday voor Honingkeurmeesters. Voorz. antwoordt dat een gedeelte van het besprokene in het Groentje zal worden opgenomen. Hierna sluit voorz. de vergadering met een woord van dank aan de aanwezigen.

BESLUITENLIJST:

1. In het jaar 1980 zal, voorlopig voor één jaar, één cent per kg. gedetermineerde suiker gereserveerd worden t.b.v. de Bedrijfsraad.
2. Op de e.v. H.B. vergadering zullen wij ons nader beraden over de doelstelling van het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek.
3. Vergoeding onkosten van H.B.leden: Reiskosten zullen gerelateerd worden aan de Km prijzen die gehanteerd worden door de spoorwegen. Telefoonkosten worden vergoed als het om regelmatig voorkomende gesprekken t.b.v. de Vereniging gaat. Vergoed worden kosten gemaakt t.b.v. de groep, stencilkosten, porto, zaalhuur en reisen verblijfskosten gemaakt i.v.m. bestuurlijke zaken en Nationale Imkersdag.
4. Aanvullingen in de commissies:
Commissie Onderwijs: Dhh J. T. M. Ruven te Borculo en Q. C. Barendse te Hattumerbroek.
Redactiecommissie: Dhh Chr. Maillie te Zutphen en J. A. Zoet te Nieuw Vennep.
Commissie Honing: Drs P. Kerkvliet te Haarlem
Koninginneteeltcommissie: Drs H. Velthuis te Utrecht.
Juridische Commissie: Mr K. J. Farwerck te Hilversum en Mr P. D. den Bruigom te Epe.
Bibliotheekcommissie: Dhh Chr. Maillie te Zutphen en T. A. Visch te Haaksbergen.
Ad-hoc commissie: Normalisatie Spaarkast: Dhh Krabbenborg, voorz., J. J. Speelziek.
5. Een tweede telefoonlijn zal worden aangelegd.

IMKERSAGENDA

---

18 augustus	Bijenmarkt Drachten
25 augustus	NATIONALE IMKERSDAG TE GOES
1 september	Bijenmarkt Stadskanaal
1 september	Bijenmarkt Rotterdam
8 september	Bijenmarkt Bussum
15 september	Bijenmarkt Ugchelen
13/21 sept.	Apimondiacongres te Athene
22 september	Heidehoning- en Bijenmarkt te Eerbeek
22 september	Jaarvergadering van de „Vrienden van Ambrosiushoeve" te Eerbeek, in aansluiting op de Bijen- en Honingmarkt aldaar.
29 september	Honingmarkt Zutphen
27 oktober	Onderwijsdag te Wageningen
17 november	Stichtse Honingkeuring te Soest
24 november	SYMPOSIUM KONINGINNETEELT te Wageningen

DE BIJEN EN HET RECHT

De „Montreal Star" (Canada) schrijft: „Het Gerecht stelt vast dat men bijen geen luier kan omdoen".

Het hoogste Gerechtshof in deze provincie (Quebec, Canada) het Hof van Appèl heeft de uitspraak bevestigd van een expert op het gebied van de bijenteelt dat men een bij niet kan verhinderen zich te ontlasten en dat men bijen geen luier kan omdoen. De beslissing van het Hof volgde op een beroep ingesteld tegen de uitspraak van een lagere rechtbank door een bijenhouder, die was veroordeeld tot betaling van in totaal 17.716 dollar schadevergoeding aan zeven burens omdat een deel van zijn 250.000 bijen hen, hun huizen en hun auto's had bevuild.

De zeven klagers hadden in eerste instantie hun zaak voor het gerecht gewonnen.

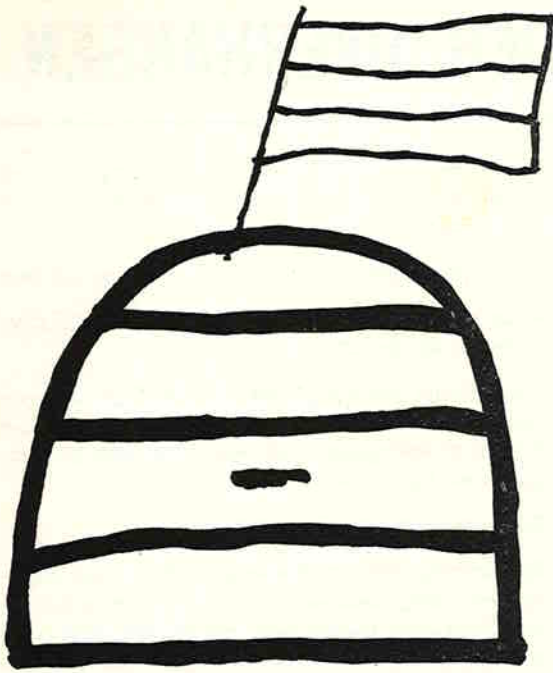
De bijenhouder echter beriep zich op de oude rechten van hem en zijn bijen, omdat hij daar al woonde en bijen hield voordat zes van de zeven klagers zich daar vestigden.

Drie rechters van het Hof van Appèl kwamen, na de klagers en de bijenhouder te hebben gehoord tot de uitspraak dat de imker, noch wetelijk, noch in algemene zin, aansprakelijk kon worden gesteld voor enige schade veroorzaakt door de ontlasting van zijn bijen. In een vonnis, door een der rechters opgesteld en volledig onderschreven door de beide anderen werd de bijenhouder niet aansprakelijk verklaard voor deze schade. In de negen pagina's beslaande uitspraak haalde de rechter de getuigenverklaring aan van een deskundige op het gebied van de bijenteelt, waarin deze verklaarde: „Men kan een bij geen luier omdoen of deze verhinderen zich te ontlasten".

De drie rechters stelden tevens vast dat de imker zijn bijenhouderij bedreef binnen de grenzen die de wet aangaf. Zij stelden vast dat, terwijl de wet voorschrijft dat bijenvolken ten minste 50 voet van de openbare weg verwijderd moeten blijven, de bijenvolken van deze imker veel verder van de weg waren en nog steeds zijn opgesteld.

Verschiedende burens en enkele deskundigen hadden reeds verklaard dat in de meeste gevallen een scheutje „Javelwater" in het leidingwater voldoende is om uitwerpselen van bijen van kleding en van het dak van auto's te verwijderen.

H.G.M.

48^e Nationale Imkersdag Goes

Naast een zeer actieve bijvereniging en een warmer klimaat, dus beter voor bijen dan de rest van Nederland, (Zuid-Beveland is 's winters graden warmer) heeft Zeeland ook zeer unieke klederdrachten.

Vroeger, op ongeveer 12 jarige leeftijd, kreeg ieder meisje haar Zondagse kleren. De R.K. meisjes kregen een blauw kapje erbij, zodat een ieder op een afstand reeds kon zien of een meisje Protestant of R.K. was. Dit voorkwam in de meeste gevallen romantische omgang van de jeugd van verschillende kerken, want het was in Zeeland ook al net zo als elders, dat men niet trouwde buiten eigen kerkgenootschappen.

Het blauwe kapje is niet het enige unieke van de Zuid-Bevelandse klederdrachten.

Het 12 jarige meisje kreeg de Zondagse kleren maar één keer in haar hele leven. De stoffen waren zo sterk, dat het veel meer dan een mensleeftijd meeding. Natuurlijk vraagt U zich af, zo'n meisje groeit toch uit haar kleren? Welnu de kleren groeiden als het ware mee. De Zondagse kleren waren gemaakt met zoveel plooi-tjes, vouwtjes en zomen, die allemaal uitgelegd en uitgestreken konden worden.

Het fraaie zwarte kamgaren en wollen stoffen kleed met erover een fluwelen jakje en daarover weer een kleurige, prachtig geplooid beuk met doek, samen met haar kostbare, enorme ovale handgekloste kanten bovenmuts, alleen al, geeft de Zeeuwse vrouw iets statigs. Dan komen haar stukken (stikken) er nog bij, fraai aan de achterkant bewerkt en glad van voren, die verbonden zijn door een zilveren beugel en ongeveer ter hoogte van de slapen gedragen worden, samen met kroon of parelspelden. Ook soms wel 6 rijen (toeren) bloedkoralen om de hals met een fonkelend gouden slot.

In en onder al die pracht en praal steekt dan de Zeeuwse vrouw met haar appeltjes op haar wangen en rose blote armen, een verschijnsel van veel frisse gezonde lucht.

Helaas zijn er maar weinig mannen die nog in klederdracht te zien zijn. Ook hier weer kan men zien wie R.K. of Protestant is. De R.K. man heeft de rand van de „pluus-oed" van voren naar beneden en van de Protestantse man is de rand rondom omhoog.

Het boezeroen is van zwart kamgaren met twee „knopen" onder de keel. De „klepbroek" is van zwart fluweel met enorme, wel 9 cm doorsnee zilveren broeksknopen. Naast die knopen ook nog een zijden halsdoek, verder is alles zwart, behalve de klompen.

Deze klederdrachten zullen op de Nationale Imkersdag te Goes te bewonderen zijn en gezien het langzaam verdwijnen van deze klederdrachten is het meer dan de moeite waard om ze te komen zien, zoals ze oorspronkelijk nog gedragen worden.

AFVLIEGEN EN BROED OVERHANGEN

Doel

De zin van het afvliegen en broed overhangen is in 't algemeen tweeledig; allereerst wil men voorkomen dat een gemaakte kunstzwerm zich te sterk ontwikkelt en zwermneigingen gaat vertonen, en in de tweede plaats wordt er naar gestreefd de hoofdvolkten met de jonge moeren te versterken, opdat ze met meer kans op succes kunnen worden aangewend.

Praktijk

Het betreft hier evenwel handelingen die met veel inzicht moeten plaatsvinden. In het verleden en ook thans nog liet men een volk soms tweemaal afvliegen terwijl men er niet voor terugdeisde ook nog enkele raten broed over te hangen.

Het armzalige restant, de bekende „pet vol bijen”, werd dan in plaats van het te verenigen met een ander volk, aan de winter prijs gegeven, één der oorzaken van slechte overwintering, dode volken, Nosema e.d.

Welke bijen vliegen er eigenlijk af ?

Als we over afvliegen spreken is het goed even stil te staan bij de vraag welk deel van het volk afvliegt, en welke consequenties dat met zich meebrengt.

Het bijenleven wordt vanwege zijn taken, waar we niet verder op in zullen gaan, wel ingedeeld in 3 levensfasen, t.w.

- de periode van 1 tot ongeveer 10-12 dagen (voedsterbij),
- die van 10-12 tot ongeveer 20 dagen (bouw-
bij) en
- één van 20 dagen tot het einde (vlieg- of haal-
bij).

Reeds tegen het einde van de eerste fase verlaat de bij voor het eerst haar woning om zich van haar ontlasting te ontdoen; hierbij neemt zij de situatie in de direkte omgeving van de woning op, het zgn. voorspelen.

In de tweede fase verlaat zij de woning vaker en strekt haar oriënteringsvluchten uit tot op enkele honderden meters afstand.

De huisbijen, die de direkte omgeving van hun woning reeds hebben verkend, m.a.w. de jonge bijen vanaf circa 8 dagen, maken de helft uit van het huisbijenbestand, dat op zijn beurt weer 2/3 van het gehele volk uitmaakt.

Laten we dus een volk afvliegen op een er naast, er voor of er achter geplaatste kast, dan verdwijnen:

- alle vliegbijen = 1/3 deel
- de helft der huisbijen, t.w. $\frac{1}{2} \times \frac{2}{3} = \frac{1}{3}$ deel
dat is samen 2/3 deel.

De praktijk bevestigt dat, immers, als we een veger maken en we slaan 9 raampjes af, dan blijven er doorgaans niet veel meer dan 3 raampjes met bijen over.

De verwarring na het afvliegen

De omvang van de desorganisatie in een afgevlogen volk, waarvan 2/3 deel is afgevlogen, kan men zich nauwelijks voorstellen. Het volk moet dan niet alleen alle vliegbijen missen, doch eveneens de helft van de huisbijen en wel die van de tweede fase, zij die zich normaliter zouden bezighouden met waszweten, broed verwarren en de bewaking.

Een en ander impliceert voorts een abrupt einde aan de toevoer van nectar, stuifmeel en water, dus een gebrek aan voedsel voor het open broed; voorts kan het tekort aan warmtebijen vooral bij koude nachten een rol spelen.

Het resultaat is dat we enkele dagen later dode poppen op de vliegplank aantreffen.

Het kost de bijen enkele weken om de totale ontreddering weer te boven te komen.

Zo'n algehele verzwakking van een volk maakt het des te gevoeliger voor Nosema en andere kwalen, om van roverij e.d. nog maar niet te spreken. Die roverij heeft dan betrekking op het verplichte bijvoeren van de afgevlogen volken. Het is dan ook geen wonder dat het afvliegen tegenwoordig als alleszins discutabel wordt aangemerkt en hierbij nog te bedenken dat enkele deze handeling soms wel tweemaal achtereen uitvoeren.

De aanvlieger

Laten we nu eens het andere volk bekijken, het zgn. hoofdvolk, dat zo'n plotselinge toevloed van bijen te verwerken krijgt. De versterking bestaat uit:

- 50% aan vliegbijen en
- 50% aan huisbijen van de tweede levensfase, de ratenbouwers.

Tenzij er in het hoofdvolk kunstraat aanwezig

is zullen de ratenbouwers weldra vliegbijen worden, hetgeen overigens ook de bedoeling is van het afvliegen.

Het hoofdvolk bezat in haar oorspronkelijke toestand 2/3 aan huis- en 1/3 aan vliegbijen, hetgeen betekent dat het aantal vliegbijen vrijwel verdubbeld wordt.

Het is uiteraard bekend dat een huisbij wel in een vroeger stadium vliegbij kan worden, doch dat een vliegbij geen, althans hoogst zelden, wederom huisbij wordt.

Het resultaat van de aanvlieger

Door deze plotselinge verdubbeling van het aantal vliegbijen is de natuurlijke verhouding tussen huis- en vliegbijen volledig verstoord. Is het weer gunstig, dan zal de massa vliegbijen weliswaar een flinke aanloopproductie maken, doch vrij snel zal blijken dat de huisbijen daarop niet zijn ingesteld en het af laten weten.

De huisbijen wordt nl. geen tijd meer gegund om het broed op acceptabele wijze te verzorgen, zij moeten assisteren bij het in ontvangst nemen van de nectar, het opbergen, ventileren en indampen, kortom het gevolg is, dat de broedaanzet drastisch terugloopt.

Valt een slechtweer periode in, dan vindt een verhoogde consumptie plaats, de kast lijdt aan overbevolking en H.M. kan nauwelijks uit de voeten om haar eitjes kwijt te raken.

Bij het afvliegen op de heide of juist tevoren, zien we maar al te vaak dat het broednest aan het einde van de dracht nagenoeg is verdwenen.

Inspecteren we na de (heide)dracht de volken dan blijkt verder hoe weinig er van die massa bijen is overgebleven.

Zou de natuur wellicht zelf die excessieve aantallen op de een of andere wijze hebben afgevoerd?

Het afvliegen, waarvan men veelal hoge verwachtingen heeft valt dan ook dikwijls tegen; neemt men de moeite zich te realiseren welk een grote disharmonie zo'n handeling in de volken teweeg brengt, dan rijst de vraag in hoeverre de hele afvliegerij zinvol is.

Broed overhangen

Het overhangen van gesloten broed, alhoewel eveneens een onnatuurlijke zaak, is gelukkig van veel minder ernstige aard. Indien we dat in beperkte mate doen, dan tasten we de harmonie der volken in ieder geval niet gewelddadig aan.

Wel moeten we bedenken dat een BK-raampje

rond 5.000 cellen bevat en dat het bij 2/3 gesloten broed binnen een tiental dagen circa 3.500 jonge bijen oplevert.

Meer dan één raampje tegelijk overhangen moet dan ook wel met de nodige zorg overwogen worden.

Deze methode is alleszins doelmatig, nl. minder afhankelijk van weersgesteldheden, dracht en voorts minder risico van roverij en, wat zeer belangrijk is, alle bijen blijven in hun eigen woning.

Ontnemen we een volk echter te veel aan gesloten broed, dan zal er weldra een tekort ontstaan aan voedsterbijen, terwijl het andere volk er een overschot aan zal krijgen, hetgeen overigens vanwege de versnelde overgang naar de vliegbij-fase aldaar geen problemen oplevert.

Afvliegen bij het maken van kunstzwermen

Het afvliegen bij het maken van een veger of een koninginneaflegger is een min of meer onontkoombare zaak willen we niet in de zwermproblemen terechtkomen.

Hierbij kunnen we echter wel regelend optreden door het afvliegen waar nodig te beperken. Indien we nl. de vegers en de koninginneafleggers op het drachtveld maken en deze terstond meer naar huis nemen of wel op een aangrenzend drachtgebied plaatsen, dan vliegen er in 't geheel geen bijen af.

Voor wat betreft de veger is het afslaan van een vijftal raampjes dan al voldoende.

Een tussenoplossing is echter ook mogelijk; door de afvlieger op circa 300 meter van het hoofdvolk op te stellen zullen de huisbijen van de 2de levensfase niet afvliegen, hetgeen in 't algemeen voor beide volken gunstig is. Dit is een ideale oplossing.

Het oriënteren van de bijen in de 2de levensfase vindt, zoals reeds gezegd plaats tussen de 8ste en 20ste dag en geschiedt in steeds groter wordende kringen tot op een afstand van globaal enkele honderden meters.

Die categorie zal dus niet of nauwelijks afvliegen.

Harmonieverstoring

Het praatje over afvliegen en broed overhangen is geen wetenschappelijke visie, integendeel, het zijn slechts enkele gedachten ontleend aan de praktijk, waarbij ik meer en meer tot de overtuiging kom, dat we de natuurlijke harmonie in een bijenvolk aanmerkelijk minder zouden moeten verstoren.

J.J.S.

P.S. ER IS EEN CRÛCHE!! FESTIVITEITEN AFGELOPEN ROND 6 UUR

NATIONALE

DE AFDELING NOORD-EN ZUID
BEVELAND, DIE TEVENS HAAR

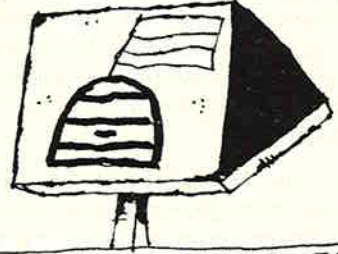
JARIG BESTAAN VIERT BIJDT
U HET VOLGENDE PROGRAMMAAN:

ONTVANGST

U ZULT DEZE DAG TUSSEN 9
EN 10 UUR DOOR ONZE AFDELING
ONTVANGEN WORDEN MET EEN
BAK GEÛRIGE KOFFIE EN EEN
ZEEUWSE LEKKERNIJ: DE BOLUS

HOS KOMT U ER?

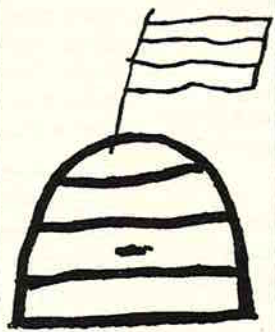
ZOWEL VOOR AUTOMOBILISTEN
ALS TREINREIZIGERS IS EREEN
DUIDELYKE WEG-BEWYZERING
DIE ER ZO UITZIET:

DE VEILINGHAL WAAR WE DE
IMKERSDAG HOUDEN LIGT
DICHT BY HET STATION. —
OOK ZIJN ERMENSEN VAN
DE AFDELING BY HET STA-
TION AANWEZIG OM U OP
WEG TE HELPEN. —

LEZING

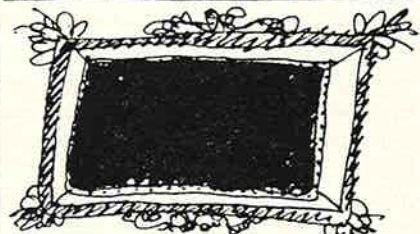
DE HEER JACOBS, WETEN-
SCHAPPELIJK MEDEWERKER
AAN DE RIJKS UNIVERSITEIT
TE GENT, ZAL HET HEBBEN
OVER DE BIJENTEELT IN
VLAANDEREN, ZO KUNNEN
WE EEN BETER INZICHT —

IMKERSDAG

KRIJGEN OVER DE PROBLE-
MEN EN METHODEN WAAR
ONZE BELGISCHE IMKERS
MEE TE MAKEN HEBBEN,

TENTOONSTELLING

DEZE IS DE GEHELE DAG TE
BEZICHTIGEN. RICHTLYNEN
VOOR HET DEELNEMEN ER
AAN ELDERS IN DIT NUMMER.
DE PRIJSUITREIKING VINDT
TIJDENS DE MAALTIJD PLAATS.

STOOMTREIN

MET DE TREIN "DE BISON" GAAN
WE ALS 50 JAAR GELEDEN
DOOR EEN MOOI STUK NA-
TUURGEBIED (ZIE NUMMER
5 VAN HET GROENTJE!) —
DE TREIN HAALT ONS AF BIJ
DE VEILINGHAL, ZODAT WE
ALLEEN MAAR MOETEN IN-
EN UIT STAPPEN. TIJDENS
EEN STOP KRIJGEN WE —
ZEEUWSE MUZIEK TE HOREN
VAN HET FANFARE KORPS
"CON AMORE", EEN KORPS
UIT HOEDEKENS KERKE. —

MOSSELMAALTYD

DE MENSEN DIE VAN MOS-
SELEN HOUDEN KUNNEN
HIER GENIETEN VAN DEZE
ZEEUWSE SPECIALITEIT —
(ZIE NUMMER 6 VAN HET
GROENTJE!) ZIJ DIE IETS
ANDERS WILLEN KUNNEN
EEN AANGEPAST KOUP-
BUFFET KRIJGEN. —

FILMS

2 KORTE FILMS ZULLEN U EEN
INDRUK GEVEN VAN ONZE
PROVINCIE.

BETALING

DE DEELNAME IS
FL. 22.50 P.P.,
ALLES INBEGREPEN

KINDEREN TOT 12
JAAR BETALEN —
FL. 12.50. NA BE-
TALING;

VOÓR 17 AUGUSTUS,
=====
KRIJGT U HET PRO-
GRAMMA MET TOE-
BEHOOREN THUIS.
BETAALTIJDIG —
I.V.M. RESERVERING
EN AANRABO-
BANK/GOES
MET VERMELDING
NAT. IMKERSDAG
P/A W.D. VINK
KLOETINGE

BANKNUMMER:
3205.80.091

GIRO VAN DE BANK
64539

INLICHTINGEN

AFDELINGS VOORZITTER
S.J. VROONLAND
BLAUWE DIJK 15
MIDDELBURG
TEL. 01180/37335

TOT ZIENS IN GOES
OP 25 AUGUSTUS!

Gesprokkeld uit de Bijenliteratuur

Vereniging in last

De Commercial Apiarists' Association in New South Wales (Austr) maakt moeilijke tijden door. Deze vereniging die er een eigen afdeling handel op na houdt en de belangen van de beroepsimkers/honingverpakkers behartigt, is voor haar inkomsten grotendeels aangewezen op de resultaten van deze afdeling handel.

Een slecht bijenseizoen deed de omzet sterk teruglopen, terwijl door de inflatie de kostenfactor aanzienlijk opliep. Bovendien legde de sekr. na 17 jaar zijn functie neer en moet getracht worden tegen betaling van een realistisch salaris een nieuwe funktionaris aan te trekken. In het verleden is de kontributie laag gehouden en zoals nu blijkt veel te laag, zodat een eerste maatregel inhoudt verhoging van dit bedrag. Om de huidige moeilijkheden het hoofd te bieden is de leden voorgesteld een ekstra kontributiebijdrage te storten. Er is duidelijke behoefte de administratie te vereenvoudigen en daardoor de kosten omlaag te brengen, de handel uit te breiden met meer doeltreffender service en een grotere flexibiliteit te betrachten bij het volgen van de marktontwikkeling.

Australasian Beekeeper 6/77.

Bee World

De redactie van dit blad heeft besloten tot schaalvergroting op een ongewone, doch originele manier.

Bee World zal in de toekomst mede het officiële orgaan worden van de commissie bijen-plantkunde. Deze afdeling bestaat uit zes werkgroepen die regelmatig verslag zullen doen van hun bevindingen.

De werkgroepen zijn:

Honingonderzoek, nektarafscheiding, honingdauw, bescherming van de bijen, bijenflora rond de Middellandse Zee en bestuiving.

Wellicht zijn er in Nederland ook wel verenigingen te bedenken die werkzaam zijn op een gebied dat zijdelings verband houdt met de imkerij en waarbij samenwerking voordeel biedt voor beide. Iets voor het groentje? Bee World 3/77.

Pesticiden

In tegenstelling tot de gangbare mening dat het verzet tegen gebruik van pesticiden heeft geleid tot een afnemende produktie staat het cij-

fermateriaal in Gleanings. Met uitzondering van de jaren 1969 en 1970 zien we een voortdurende toename van produktie en verkoop van pesticiden in Amerika.

Het beschikbare cijfermateriaal gaat terug tot 1974; in dat jaar bedroeg de toename t.o.v. 1973 9.9% met een produktie van 1.417.158.000 pond. Tevens werd 33.4 miljoen pond geïmporteerd. De gemiddelde invoer over de voorafgaande vijf jaar bedroeg 26.4 miljoen pond. De uitvoer in 1974 bedroeg 674 miljoen pond; 65% van de pesticiden werden door 7800 vliegtuigen over de velden verspreid.

Sinds 1967 bestaat er in Amerika een wet waarin de schadevergoeding wordt geregeld bij het verloren gaan van volken door pesticiden. Hoewel de vergoeding per volk slechts \$ 22.50 bedraagt is er in de jaren '70 reeds voor een bedrag van \$ 17.819.000 aan schade-claims uitbetaald.

Om het verlies aan bijen mogelijk te beperken wordt er in de Verenigde Staten al enkele jaren gewerkt aan het opsporen van chemische stoffen die bijen afstoten, zodat geen bestuivingswerk wordt verricht als het bloeiende gewas met giftige stoffen wordt behandeld waaraan deze stof is toegevoegd.

In 1976 werden in totaal 122 samenstellingen onderzocht op hun geschiktheid om bijenbezoek tegen te gaan. Chemische samenstellingen op stikstofbasis gaven de beste resultaten.

Het onderzoek duurt voort.

Gleanings 6/77; ABJ 7/77.

A(picultural) A(bstracts) is een kwartaaluitgave van de International Bee Research Association waarvan het hoofdkwartier is gevestigd te Londen onder leiding van Dr. Crane.

In dit blad staan korte uittreksels vermeld van publikaties op het gebied van de bijenteelt en het wezen van de bij in de meest ruime zin van het woord. Gelet op het aantal publikaties, rond 350 per kwartaal, mogen we concluderen dat het belang van de honingbij ver uitstijgt boven onze belangstelling als amateur-bijenhouders. Onder A.A. hoop ik u af en toe wat resultaten van onderzoek door te geven.

Bijen en Koolzaad

In Tsjecho-Slowakije heeft men berekend hoe-

veel volken per ha nodig zijn voor een goede bestuiving.

Het rekensommetje verliep als volgt.

Een koolzaadbloem, *Brassica oleracea*, scheidde gemiddeld 5.0-6.5 mg nectar af met een suikergehalte (sucrose/fructose) uiteenlopend van 30.2-30.9%.

Uit de gegevens werd berekend dat een hectare koolzaad 37-52 kg suiker opleverde.

Honingbijen bleken 7 tot 9 bloemen per minuut te bezoeken/bestuiven. Tussen 12.00 en 14.00 uur werden gemiddeld 45.500 bijen/ha waargenomen die het gewas bevlogen waaruit de conclusie werd getrokken dat 2 volken/ha voldoende zijn voor een goede bestuiving. Het onderzoeksteam verrichtte zijn werkzaamheden in 1971.

A.A. 1977/1.

Bijen en Hommels op de heide

In Schotland werd tijdens de hoofdbloei van de struikheide het haalgedrag van bijen en hommels bestudeerd. Het bleek dat honingbijen tijdens de hoofdbloei weliswaar groter in aantal waren, maar dat hun haalgedrag sterker werd beïnvloed door klimatologische omstandigheden en aanbod van bloeiende planten.

Hommels bevlogen de heide nog toen slechts 10% van de oorspronkelijke bloemenpracht was overgebleven, waarbij een krachtige wind en temperaturen die niet boven de 12 graden uitstegen hen niet konden weerhouden. De honingbij hield het voor gezien bij een matige wind en maximumtemperaturen van 14 graden. Ook het haaltempo (aantal heidestruikjes per minuut) lag bij de hommels hoger.

A.A. 1977/1.

Eitjes boven het rooster

Het is al een paar keer eerder ter sprake gekomen (Groentje 11/76 en 4/78) dat zich in raten boven het moerrooster, dus bij gebruik van een goed sluitend rooster onbereikbaar voor het moertje, toch open broed bevond.

Ook vorig jaar deed zich deze situatie bij één van mijn volken voor. Van het bewuste volk werd op 17 juli het moertje in de onderbak gebracht met twee raampjes broed; boven het rooster kwamen de resterende raten broed en honing.

Op 24 juli waren in de bovenbak redcellen aanwezig die werden uitgebroken.

Er werden echter ook twee doppen aangetroffen met staande eitjes! Eén cel bevond zich ongeveer halverwege de raat aan de zijkant. Bij nauwkeurige inspectie werden ook nog twee

werkstercellen met eitjes gevonden op een willekeurige plek van de raat waar reeds broed was uitgelopen.

Een collega-imker, toevallig aanwezig, heeft zich van het bovenstaande overtuigd. Er werd een nieuw moerrooster in houten lijst gebruikt welke zeer goed afsloot.

Bij controle van de onderbak bleek het moertje aldaar druk aan de leg en voor m'n gevoel draaide ze zich spottend van me af. En daar sta je dan met alle vermeende kennis.

Zover ik het nu kan overzien zijn er minimaal twee mogelijkheden

- a) de eitjes zijn door werkbijen die zich moereloos voelden gelegd,
- b) de eitjes zijn door werkbijen uit de onderbak boven het rooster gebracht.

Ik voel het meest voor de veronderstelling b. De mogelijkheid dat de koningin boven het rooster terecht is gekomen sluit ik uit.

Waarom dan namelijk slechts een enkel eitje gelegd en waarom is ze dan weer naar beneden gegaan?

Wordt er geen moerrooster gebruikt dan is ze er als de „kippen” bij (om in de eilegsfeer te blijven) om de raten in de bovenbak te beleggen. Trouwens in de insectenwereld is het geen vreemd verschijnsel dat het broedsel over een bepaalde afstand wordt verplaatst denkt u maar eens aan de mieren.

J. A. Zoet.

Opmerkelijke bestuivers

In Centraal Amerika (Costa-Rica, Honduras) is er in de droge maanden van januari tot maart een overvloed aan bloeiende bomen en struiken waarvan vele worden bestoven door . . . vleurmuizen! Bij het nectar verzamelen bezoeken ze verschillende soorten planten en bij een groot bloemenaanbod worden er ook een groter aantal bezoeken afgelegd.

Met een samenvallende bloeiperiode van diverse plantesoorten lijkt de kans aanwezig dat bloemen niet de juiste pollen ontvangen waardoor zaadzetting en dus het in stand houden van de soort in gevaar dreigt te komen.

Onderlinge wedijver tussen verschillende soorten planten kan men aantreffen in gemeen-

Reist U met bijen?

Dan Uw naam en adres en zo mogelijk afdeling
In onuitwisbaar schrift op elke kast,
zo mogelijk inbranden,
Dat is voorschrift
En helpt diefstal voorkomen.

schappen waar insecten als bestuiver optreden. Onkruiden of inheemse planten blijken superieur te zijn over door de mens geïntroduceerde, dus voor de plaats vreemde, oogstgewassen.

De dreiging van een ondergaan in de massa lijkt voor een weinig voorkomende plantesoort dus groot.

Toch blijft er in de echte tropische flora een grote verscheidenheid van planten bestaan, hetgeen inhoudt dat dit dilemma op de één of andere wijze wordt opgelost.

Na grondig onderzoek wijst alles er op dat de kans dat een plant niet de juiste pollen ontvangt zeer klein is omdat nectar en pollen van de verschillende planten op uiteenlopende tijdstippen

beschikbaar komen. Sommige soorten zetten het stuifmeel op een specifieke plaats op het vleermuislichaam af waardoor bestuiving binnen de soort verzekerd is.

Ook werd het voedselpatroon van de zich met nectar voedende vleermuizen bestudeerd en hieruit bleek dat de koolhydratenmaaltijd met stuifmeel moest worden aangevuld. Het stuifmeel van de planten die waren aangewezen op vleermuizenbezoek bevatte een hoger eiwitgehalte dan het stuifmeel van nauw verwante planten die op insectenbezoek waren afgestemd.

Nature 8/12/77 J. W. Hayt
Apicultural Abstracts 1977/1

Oriënteringsvlucht

In ADIZ nr 10 jaargang 78 heeft Paul A. Metten een amusant verhaal weergegeven uit een Engelse krant over een oma die de kunst van het „ringing them home” verstond. Een kleinkind verhaalt hoe oma op een goede dag toen er een zwerm op plm 400 meter van huis in een boom hing met een, ijzeren pan onder de boom ging staan en vervolgens ritmisch op de pan ging slaan. Tot verbazing van de toeschouwers gingen de bijen na enige tijd op de vleugels en cirkelden zij om oma heen. Deze ging toen langzaam lopend al rammelend op haar pan naar huis met de bijen om haar heen. In haar tuin aangekomen bleef zij rammelen en na enige tijd sloeg de zwerm op een appelboom neer. Oma kon toen de zwerm in een korf afslaan. Volgens oma moet men beslist een **ijzeren** pan gebruiken en moet Gods genade met je zijn.

In ADIZ nrs 9 en 10 jaargang '78 staan enige uit Russische imkersblad „Pschelowodstwo” overgenomen artikelen over de bestrijding van de varroaosis (mijt). Het eerste artikel behandelt de chemische bestrijding m.b.v. een 0.5%-phenol oplossing en met phenothiazin, alsmede over biotechnische maatregelen. Uit dit artikel blijkt ook dat sterke volken minder vatbaar zijn en dat een gespreide opstelling uitbreiding van de besmetting tegen gaat. Een eenvoudige methode om indicaties van de ziekte te verkrijgen is het gebruiken van een inlegvel (plastic of vetvrij papier) op de bodem gedurende de winterzit. Bij de eerste inspectie kunnen dode mij-

ten gemakkelijk worden herkend tussen het overige vuil.

Het tweede artikel handelt over een thermische bestrijding, waarbij een besmet volk in een aparte kast gedurende enige tijd aan een temperatuur van 46 à 48° Celsius wordt blootgesteld. Bij deze temperatuur blijkt 95 à 100% van de mijten van de bijen af te vallen. De bijen bleken de hitte redelijk te kunnen doorstaan.

In ADIZ nr 10 jaargang 78 staat een handig hulpmiddel afgebeeld dat door Rudolf Büttner uit de DDR is ontworpen voor het kiepen van een BK. Dit kiepen is bij de 2 of 3 BK-bedrijfsmethode (zie Groentje nr 11 blz 234 en 238) in het voorjaar nodig om vast te stellen of er moerdoppen worden aangezet. Genoemde Büttner is een 80-jarige imker wie het tillen wel zwaar zal vallen en die bij zichzelf gedacht zal hebben: „wie niet sterk is moet slim zijn” Hij ontwierp een simpel hefboompje met een steunlat zodat hij met een geringe krachtinspanning een BK zover kan oplichten als nodig is voor vorenbedoelde inspectie.

Uw speurbij gaat in Engeland wonen in Torquay-Devon (dicht bij Buckfast Abbey). Hij zal daar oriënteringsvluchten blijven ondernemen en U over zijn bevindingen blijven rapporteren.

jebo.

De lezer schrijft

DARRENSLACHT

In de vele boeken over bijen die ik gelezen heb, ben ik nooit een mij bevredigende verklaring tegengekomen betreffende de darrenslacht. Alle schrijvers beschouwen dit als een soort natuur-ekonomie. Darren moeten de koninginnen bevruchten die geboren gaan worden. Dus als er geen jonge moertjes meer zijn om te bevruchten dan zijn de darren niet meer nodig, dus: opruimen, want eten doen zij wel. Werkbijen overzien dit en er zou een voedseltekort kunnen ontstaan tijdens de winterpauze en de hongerdood van het gehele volk zou het gevolg kunnen zijn. Dit alles is te menselijk economisch gezien, te menselijk overdacht.

Door ons menselijk denken komen wij tot bovenstaande verklaring. Maar bijen kunnen niet denken! Er wordt voor hen gedacht en dit noemen wij **Instinct**.

In ieder levend wezen werkt instinct. Hoe spinnen hun web weven, hoe een vogel zijn nest bouwt, hoe enz. enz. Op de TV hebben wij talloze malen kunnen zien waartoe instinct een dier kan brengen.

Dat katten in het voorjaar krols worden, weten wij allemaal. Ieder dier heeft een eigen tijd van voortplantingsdrift. De bijen-koninginnen ontstaan alleen in voorjaar en zomer. Normaal moeten er dan darren zijn om ze te bevruchten. Ieder volk zorgt voor een overmaat aan darren. Zoals bijvoorbeeld een kater tijdens de voortplantingsdrift een speciale geur afgeeft, zo heeft ook **een dar een speciale geur**. Een geur die bij de werkbijen sympathiek aandoet. De darren worden door de werkbijen verwend en ze zijn in ieder volk welkom zolang ze deze geur behouden!

Maar net als de kater zijn geur verliest, zo verliest de dar ook zijn geur. Dan is hij in ieder volk een vreemdeling die verdreven moet worden. **DIT IS DE DARRENSLACHT.**

Drs. V. C. de Munck.

NOGMAALS „WELKE KAST KIES IK”

In het artikel „Welke kast kies ik” van dec. '78 slaat J. v. d. V. de plank helemaal mis. En omdat ik vind dat vooral beginnende imkers zo objectief mogelijk geïnformeerd dienen te worden, acht ik het van belang met deze reactie een aantal zaken recht te zetten. Een bijenteeltleraar moet niet voorschrijven welke soort kast

gebruikt moet worden. De leraar moet van ieder soort kast de voor- en nadelen objectief noemen en de keuze aan de cursist laten. Dit is n.l. een ongeschreven wet in het bijenteeltonderwijs. Verder gaat de schrijver bij het aanprijzen van de spaarkast van een viertal punten uit, t.w.:

- de internationale kastensituatie, w.o. de professionele imkerij;
- een degelijk en solide produkt;
- geschikt voor alle bedrijfsmethoden;
- gestandaardiseerd in ons land.

Deze argumenten zijn een slag in de lucht, immers hoeveel % van de imkers in ons land is professioneel, en welke kasten gebruiken ze dan? Overigens is de simplex even solide en degelijk als de spaarkast, is deze ook voor alle gebruiksmethoden geschikt en hoelang is de simplex al niet genormaliseerd? Speciaal voor mensen die moeite hebben met het tillen is een volle binnenbak van een simplex makkelijker te hanteren dan een bak van een volle spaarkast. Onder onze vorige voorzitter is de hoekvertandingsmachine aangeschaft. In de eerste advertentie waarbij spaarkasten werden aangeboden met hoekvertanding werd aangekondigd dat spoedig de hoekvertanding ook op simplex zou worden toegepast. Op de imkersdag heb ik van de medewerkers van het bijenhuis vernomen dat ze er wel zijn, maar hebt U al een advertentie hierover gezien? Sterker nog, met de Spaarkast is al 3x gestunt. De spaarkast zal en moet er door gedrukt worden. J. v. d. V. heeft het ook nog over diverse punten die totaal niets met alléén maar de spaarkast te maken hebben, t.w. 1. een plat dak, 2. bodemventilatie, 3. bodemplank schuin aflopend, 4. scharnierende vliegplank, 5. afstandsrepen, 6. hoffmanraampjes, 7. plasticfolie i.p.v. dekplank en 8. watervast multiplex. Dit kan n.l. allemaal ook op de simplex slaan.

Als de schrijver zich zo graag spiegelt aan onze oosterburen, laat hij dan ook eens de artikelen van Oberstudienrat Dr. Dreher lezen. Er zou met de spaarkast beter te reizen zijn. Vorig jaar had ik een spaarkast klaargemaakt voor de heidedracht. Deze kast moest naar een aanbrengplaats vervoerd worden in een stationcar. Het in de auto zetten moest in het donker geschieden, we stootten de kast tegen het dak zodat de bovenbak verschoof ondanks de kast-

verbinders + reisriem, zodat de bijen op alle vier hoeken eruit kwamen. De kast moest weer teruggeplaatst worden in de stal. Deze lekkerij was met met een simplexkast niet overkomen. Wist U trouwens, dat op de Ambrosiushoeve nu al voor de derde keer de spaarkasten vernieuwd moeten worden.

In mijn eigen stal heb ik hetzelfde geconstateerd, toch heb ik vorig jaar een hoekvertande spaarkast in gebruik genomen, want ook voor mij geldt nog steeds; onderzoek alles en behoudt het goede. N. J. van Daalen.

Naschrift op het artikeltje van dhr. N. J. van Daalen.

„Hier sprak dan een "old-timer", die kennelijk tegen zijn schenen werd geschopt, een mogelijkheid, die ik in het bewuste artikel reeds had voorzien.

Om te beginnen heb ik in dat relaas niets **voorgescreven**, doch slechts **gadviseerd en aanbevolen**; goed lezen is en blijft een moeilijke zaak.

Dat een bijenteeltleraar van iedere soort kast, na het opsommen van de voor- en nadelen, de kastkeuze zou moeten overlaten aan de cursist, is didactisch bezien wel even bezijden de waarheid. Een leerling verwacht van een goede leermeester een gericht advies, daarom volgt hij immers een cursus.

Ongeschreven wetten zijn mij in dat verband onbekend, doch dat kan aan mijn simpele Veluwe herkomst liggen.

Als ik schrijf „een uitgangspunt is de internationale imkerij, w.o. de professionele imkerij”, dan doel ik uiteraard niet op de situatie in Nederland, doch op landen waar de imkerij op grotere schaal en beroepsmatig wordt bedreven. Ik mag toch aannemen dat geachte criticus als bijenteeltleraar ook kennis neemt van buitenlandse periodieken en boeken, waarbij hem niet ontgaan zal zijn dat de enkelwandige kast de meest gebruikte kast ter wereld is en zijn opmars nog steeds voortzet.

Zelfs in Engeland, het geboorteland van de Simplexkast (WBC kast) gaat men momenteel over op de enkelwandige kast; zie o.a. het recente boek „Guide to bees and honey” van T. Hooper.

Als men de **genormaliseerde** Simplexkast niettemin door dik en dun wil verdedigen, dan mag ik toch wel verwachten dat men weet waar men over schrijft.

Het desbetreffende normblad (N 1061-50) toont aan dat onze criticus de plank wel een beetje mislaat, t.w.

- de genormaliseerde Simplexkast bezit **geen** plat dak zoals de Spaarkast, m.a.w. onge-

schikt als werkplateau en evenmin geschikt om tijdens het reizen twee lagen kasten op elkaar te plaatsen;

- ze bezit ook **geen** schuin aflopende bodemplank (belangrijk!) en evenmin een voldoende ruime vliegspleet (slecht 7 mm hoog).

Het veroordelen van een kasttype op grond van een ongelukje is onzinnelijk; met evenveel recht kan men zo'n ongelukje toeschrijven aan onhandigheid van de veroorzaker.

De huidige Spaarkastversie (Bijenhuis) bezit een aantal verbeteringen, die hem tot een uiterst praktische kast maken, zeer geschikt om mee te reizen, snel om mee te werken, geschikt voor alle methodes en . . . 30% goedkoper dan een Simplexkast!

De opmerking t.a.v. de Ambrosiushoeve is tendentius; partiële vervanging (zesramers) en uitbreiding is iets anders dan „al voor de derde keer vernieuwd”.

Hoewel ik persoonlijk de Spaarkast prefereer zal ik nooit beweren dat de Simplex een slechte kast is, dat was de Tukkerkast overigens evenmin; moge dat een troost zijn ter geruststelling.”
Jan van de Veluwe.

OPNIEUW WELK RAS (III)

In het maartnummer van bijenteelt schreef de Hr. Kaltoven te Ugchelen zijn mening over de Carnicateelt zoals die door de Hr. Geskes wordt gepropageerd. Zijn bezwaren hiertegen deel ik volkomen, maar om de Carnicateelt geheel af te schaffen en te vervangen door het telen van het inlandse ras vind ik wat te rigoueus. Iedereen heeft recht om bijen te houden zoals hem dat goed dunkt. Zolang hij anderen hier niet mee hindert, dus ook de voorstanders van het inlandse ras niet en voor die groep wordt wel wat te weinig gedaan.

Men zou echter eerst wat meer moeten weten over de mogelijkheden die er zijn om ons eigen ras, de *Apis mellifica*, terug te fokken en of hiervoor voldoende belangstelling bestaat onder de leden. Ik zou aan de heren van het bestuur en aan de Hr. Geskes de volgende vraag willen voorleggen:

1. Dat door bastaardering de *Apis mellifica* in kwaliteit is achteruitgegaan is een feit, maar waarom dan niet geprobeerd dit ras weer te verbeteren i.p.v. het zoveelste buitenlandse ras te introduceren? De kans op succes lijkt me groter, daar de meeste volken in ons land toch nog dicht bij het inlandse ras staan.

2. Hoeveel procent van de imkers aangesloten bij de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt maken gebruik van de faciliteiten van het teeltstation op Schiermonnikoog?
3. Hoeveel procent van de Nederlandse imkers is voorstander van een op te richten kweekstation voor een raszuiver inlands ras en is bereid eventueel hiervoor financiële offers te brengen?
4. Hoeveel procent van de Nederlandse imkers is voorstander van een raszuiver inlands ras? Deze vraag lijkt mij wenselijk, omdat vele voorstanders van een raszuiver inlands ras, die nu nog onverschillig of zelfs afwijzend staan tegenover een kweekstation, later wanneer zo'n station eenmaal draait en positieve resultaten gaat opleveren, alsnog hiervan gebruik zouden willen maken. De antwoorden op de vragen 3 en 4 zouden misschien te krijgen zijn d.m.v. een enquête onder de afdelingsbesturen.
5. Is het biologisch – het ras moet natuurlijk wel zuiver zijn terug te fokken – organisatorisch en financieel een haalbare kaart een kweekstation op te richten?
6. Wanneer het antwoord op deze vragen in het voordeel van de *Apis mellifica* uitvalt, is de Ver. tot Bevordering der Bijenteelt dan bereid zo'n station op te richten?
Tot slot zou ik de Hr. Geskes nog in overweging willen geven dat vervanging door de *carnica* van het inlandse ras op de manier zoals het nu gaat nooit te verwezenlijken is. Wat overblijft is een nog grotere vertroebeling zowel van de *Carnica*'s op het vasteland, als van het eigen ras of wat daarvan over is en dat zou niemand willen.

A. J. Karreman, Zeist.

Noot red. Waar schr. spreekt over *Apis mellifica* bedoelt hij *Apis mellifica mellifica*, in tegenstelling tot *Apis mellifica carnica*.

DE KARBOLLAP

Dr. J. de Graaf uit Boekelo schrijft ons:
Naar aanleiding van de beantwoording van een lezer door J. Duyvetter in 't Groentje van januari 1979 zou ik de volgende reactie willen geven: Wanneer een stof onder meerdere namen bekend is, leidt dit altijd tot misverstanden. Zo werd kort geleden nog geadviseerd liever carbol te gebruiken dan fenol en dan nog bij voorkeur het rood gekleurde carbol.
Carbol of carbolzuur is een stof die in 1834 voor het eerst door Runge uit koolteer werd gewonnen. Het was een zuur reagerende stof die door samentrekking van de woorden carbon = kool en oleum = olie aan zijn naam kwam.

Acht jaar later werd door Laurent de chemische structuur van carbol opgehelderd en het bleek dat de stof niet tot de organische zuren gerekend kon worden. Hij stelde daarom de naam phenol voor, in Nederland als fenol geschreven. Alleen drogisten en misschien apothekers gebruiken de naam carbol nog wel, maar bij scheikundigen is de naam niet meer in gebruik. Fenol wordt allang niet meer uit koolteer gewonnen maar langs chemische weg uit een aardoliefractie gemaakt. De stof is in zeer zuivere vorm kleurloos. Door aantrekking van vochtigheid uit de lucht is het kristal altijd nat en wat kleverig. Het is daarom praktischer om fenol in water op te lossen en als 30% oplossing te gebruiken. Door licht en lucht verkleurt fenol via rose naar roodbruin. Het gehalte loopt bij deze verkleuring niet merkbaar terug, hoewel men een donkerbruine oplossing niet hoeft te accepteren.

Er is iets wat imkers wel eens willen vergeten en dat is dat fenol (lees ook carbol) momenteel als zeer giftig beschouwd wordt. Volgens Amerikaanse voorschriften moet dit op het etiket vermeld worden. In het gebruik moet men vooral contact met de huid vermijden en indien dit wel heeft plaats gevonden de plek onmiddellijk met veel water spoelen. Hoewel dit sommige lezers wat overdreven kan voorkomen zijn er ongevallen met dodelijke afloop bekend veroorzaakt door het inslikken van omstreeks 10 gr. fenol. Aangezien fenol net zo makkelijk door de huid dringt als door de darmwand zullen wij er voorzichtig mee moeten omspringen.

KONINGIN EN STRESS (? !)

Ja geachte lezer, voor mij is deze titel een vraagteken en uitroepeten tegelijk, omdat het naar aanleiding is van een ervaring die voor mij – na ruim 30 jaar imkeren – volkomen nieuw was.

Op één van de schaarse mooiweernamiddag-uurtjes in het laatst van april, nam ik de gelegenheid waar om de jonge koninginnen (geboren 1978) te merken en te knippen. Alle jaren is dat volkomen probleemloos gedaan. Maar wie schetst mijn verbazing toen een prachtige jonge volbloed *carnica*koningin na het plaatsen van het merkje als schijnbaar morsdood op het raampje bleef liggen.

Ik nam het arme diertje op en met veel gevoel van zelfverwijf deed ik het in een leeg doosje om het droevige resultaat van m'n merkkunst aan m'n vrouw – die zeer meelevend is met de imkerij – te laten zien. Op de kastkaart vermeldde ik: „Jonge koningin tijdens het merken gedood.” Stom !

Terwijl ik verder ging met de behandeling van de andere kasten viel het doosje (lijkkist) met wijlen de koningin nog op de grond ook. Ik liet de zaak daar maar liggen tot ik klaar was, dood is toch dood niet waar?

Na behandeling van de kasten ging ik in huis en liet de trieste inhoud van het doosje aan mijn vrouw zien. Het diertje lag als een dood vogeltje met de pootjes omhoog en slechts af en toe een zielig trekje van een pootje betekende voor mij de laatste stuip trekking. Omdat het etenstijd was geworden legde ik het doosje geopend met de dode koningin erin op de rand van de radiator van de centrale verwarming. Wie schetst echter onze grote verbazing toen na het eten de „dode” koningin weer tekenen van leven begon te geven en na een poosje driftig ging rondlopen?

Omdat het intussen te laat was geworden om in de kasten te gaan werken nam ik een moerhuisje waar de koningin in werd gedaan, een paar werkbijen met een lik honing erbij en de zaak werd nu op een hoekje van de radiator gehangen, waar het die nacht is gebleven. De volgende morgen liep de koningin weer springend rond tussen de werkbijen in het moerhuisje, alsof er niets was voorgevallen!!

Mijn vraag is nu „Kan een koningin extra gevoelig zijn voor bepaalde onverwachte spanningen („stress”) en heeft een collega-imker

ook al eens een dergelijke ervaring gehad? Graag hoor ik hier iets over.

P. Glas,
Rembrandtlaan 4
Schagen.

WIE GEEFT GOEDE RAAD AAN ORANJEWOUDE ?

Door de gemeente Heerenveen wordt momenteel gewerkt aan een nieuw aan te leggen recreatiegebied. Daarin is ook een stuk terrein bestemd voor een bijenpark. Ons oude terrein, dat een voorlopig karakter heeft zal dan waarschijnlijk worden opgeheven. Voor het inrichten van het nieuwe terrein zal onze afdeling zelf ideeën aan moeten dragen, zoals b.v. beplanting, bijenstal of open opstelling, tentoonstellingsruimte en beheer van enz.. Wij willen gaarne gebruik maken van ervaringen van andere afdelingen die in het verleden met gelijksoortige zaken te maken hebben gehad. We vragen daarom of men ons informatie hierover wil sturen, eventueel met schetsen en tekeningen.

Bij voorbaat hartelijk dank, namens afd. Oranjewoud.

C. de Wit, Amelandlaan k8
8443 CC Heerenveen,
telefoon 05130 - 31978.

Onderwijs- Voorlichting en Demonstratie

ONZE NAT. HONINGKEURING IN GOES

Gelijktijdig met onze Nationale Imkersdag in Goes zal ook weer de Nationale Honingkeuring worden gehouden. Wij rekenen op veel inzendingen op 25 augustus a.s. in Goes. Zie elders in dit nummer het Reglement en de verdere gegevens voor het inzenden van honing, honingkoek en honinggebak. Voor nadere informatie kunt U contact opnemen met C. Pater. Jzn, Achterdijk 22, Bunnik, tel. 03405-1305.

10 GESLAAGDEN VOOR PRACTISCH IMKER

Op 31 mei en 1 juni werd in het Bijenhuis te Wageningen het examen Practisch Imker afgenomen. 12 kandidaten namen aan het examen deel van wie aan 10 het diploma kon worden uitgereikt.

De kennis der kandidaten was over het algemeen goed te noemen bij het theoretisch ge-

deelte. Wel zal in de toekomst meer aandacht geschonken moeten worden aan de wetgeving op het gebied van de bijenteelt zoals de regeling reizen naar het fruit, de voorschriften inzake bijenziekten, de vervoersbeschikking bij het reizen met bijen enz. Wat de praktijk betreft kan men eigenlijk niet genoeg praktijkervaring hebben.

De namen der geslaagden zijn:

De Heer de Bruin, K. P.
De Heer de Heer, J.
De Heer Hester, L.
De Heer Fluyt, J.
De Heer Jonk, P. A.
De Heer Houtekamer, G. E.
De Heer Louter, J. M.
Mevr. Rive, T. E. A.
De Heer Sikkes, F. J.
De Heer Trip, B. J.

Vledder
Bussum
Zuidwolde
Zierikzee
Zierikzee
Bruinisse
Schoorl
Vleuten
Sneek
Zeyerveld

BOEKBESPREKING

Voor ons ligt de tweede druk van het Cursusboek voor de Moderne Bijenteelt „Beste Bijen, hoe leer ik jullie kennen van de hand van onze alg. voorzitter, de Hr. J. J. Speelziek.

Alleen al het feit dat binnen een jaar een herziene en van 96 tot 135 paginag's uitgebreide tweede druk noodzakelijk was, bewijst dat dit werk in een behoefte voorziet en snel zijn weg naar cursusleiders en cursisten heeft gevonden.

Wat bij het terhand nemen van deze verbeterde uitgave direct in het oog springt, naast het gebruik van een „pittiger" letter, hetgeen de leesbaarheid zeer ten goede komt, is een sterk uitgebreide en verder uitgesplitste inhoud, op overzichtelijke wijze ingedeeld in hoofdstukken met onderverdeling, waarbij die onderdelen die betrekking hebben op de beginnerscursus afzonderlijk zijn gemerkt.

Wat wij bij de bespreking van het nut van de bijen – juist gezegd de functie van de bijen in de relatie tussen planten en dieren en hun milieu – wel node hebben gemist is het benadrukken van het belang van de bijenhouderij voor dat milieu. Iets wat mede uit een oogpunt van propaganda toch wel onder de aandacht van beginners mag worden gebracht, zulks te meer omdat de zorg voor het milieu thans zo zeer in de belangstelling staat. Waar schrijver in zijn voorwoord stelt „dat er behoefte bestaat aan een up to date cursusbegeleidend lesboekje" menen wij dat het gebodene verre uitgaat boven hetgeen als leidraad voor een cursus gevorderden vereist is. Dit is uiteraard alleen maar een pluspunt. Minder gelukkig achten

wij het – mede gelet op het doel waarvoor het uiteindelijk is geschreven – dat de samensteller op enkele punten wel vrij sterk zijn persoonlijke visie op de materie naar voren brengt, wat niet afdoet aan onze waardering voor de geleverde prestatie.

Enkele onderwerpen die in deze hernieuwde uitgave belangrijk meer aandacht hebben gekregen zijn o.a. de beschouwingen over de Aalster methode; de bijenrassen, in het bijzonder de Carnica en de informatie over samenstelling en eigenschappen van honing. Bij de bespreking van de bijenziekten zijn de allerlaatste gegevens over de gevreesde Varroa-mijt opgenomen.

Het ligt in de doelstelling van dit werk besloten dat het Honingbesluit 1978 als bijlage is opgenomen. Tevens is bijgevoegd een lijst van nectar- en stuifmeelgevend gewassen, ingericht volgens een geheel nieuw systeem, waarbij echter wel opgemerkt dient te worden dat, wil men hiervan het volle profijt trekken, aanschaffing van Elseviers Bloemengids 1976 en Elseviers Tuinplantengids 1977 aanbeveling verdient.

Met grote erkentelijkheid hebben wij kennis genomen van het feit dat schr. zijn werk, waaraan kennelijk veel tijd en zorg is besteed en dat zeker, zoals dat tegenwoordig heet „een gat in de markt" opvult, tegen de kostprijs van slachts f 12,50 beschikbaar stelt. Het geeft niet alleen cursusleiders een goede steun bij de indeling van de lesstof maar is ook voor iedere imker een handig naslagwerk dat hem bij twijfel snel en beknopt de nodige informatie kan verschaffen.

Wij wensen deze herziene druk – een exclusieve uitgave van ons Bijenhuis – in handen van vele imkers.
H.G.M.

Verkoopadressen

Depot afd. Assen

J. H. Lubbers, Bosstraat 66, 9401 PV
ASSEN, tel. 05920-17162.

Depôt H. Troost:

Rollecaterweg 13, Nieuwleusen tel.
05296-1580.

Depôt G. J. L. ten Cate:

Verzetstraat 60, Vriezenveen, tel.
05499-3040.

Depôt Enschede:

H. H. Schutte, Sportlaan 22, Enschede
tel. 053-318165, afhalen; Vrijdags van
18.00 uur t/m 19.00 uur.

Depôt Reggedal:

H. J. Haanepen, de Hogenkamp 2,
Goor, tel. 05470-5576.

Depôt afd. Gorssel e.o.:

G. J. Lensink, Deventerweg 7, Gors-
sel, tel. 05759-1283.

Depôt Achterhoek:

B. Meijerman, Dwarsdijk 6, Halle, tel.
05736-479.

Depôt afd. Epe:

Coöp. Novaco (Welkoop) Paasvuurweg
7, Epe, tel. 05780-2317.

Depôt West Betuwe:

J. M. W. v. Aalst, Walgtsestr. 31 Varik,
tel. 03445-1369. Open Zat. 14.00 t/m
16.00 u. en na tel. afspraak.

Depôt afd. Bunnik-Houten:

B. Th. Barten, Koningslaan 23 Bunnik,
tel. 03405-1742.

Depot Nunspeet

Th. G. Veenstra, Schaeppmanlaan 47,
Nunspeet, tel. 03412-4037.

Depôt Oirschot:

A. Peil, 't Kasteeltje 3, Oirschot, tel.
04597-2096.

Depôt Boerenbond-Nearbosch-Hees:

St. Agnetenweg 63, Nijmegen, tel. 080-
777793.

Depôt Noord-Holland:

H. S. Homburg, Velsersduinweg 165,
Ijmuiden dagelijks van 13.00 - 16.00 en
na tel. afspraak.
Donderdags gesloten. Tel. 02550-21530.

Depôt "Prommelsluis" afd. Schouwen-

Duiveland:
C. L. v. d. Wekken, Provincialeweg 5,
4321 SM Kerkwerf, tel. 01110-4821.

Depôt Noord & Zuid Beveland:

C. Smits, Steenweg 23, Schoren, tel.
01102-1427.

AFDELINGSNIEUWS

AFDELING OOST BRABANT

Maandagavond 7 mei j.l. heeft onze algemeen voorzitter, de Hr. Speelziek een geweldige voordracht verzorgd over Bijen behuizingen. Na de pauze ontstond er een zeer geanimeerd vraag en antwoord spel, wat iemand de uitspraak ontlokte, dat de Hr. Speelziek een lopende Bijen encyclopedie is. Een geweldige avond!

Het plaatsen van bijenvolken op heidevelden of andere natuurterreinen van Staatsbosbeheer in Noord-Brabant. Imkers die hun volken willen plaatsen, dienen dit uiterlijk vóór 15 juli en uitsluitend door overschrijving van f 5,— op postrekening 1120619, ten name van Staatsbosbeheer, Prof. Cobbenhagenlaan 225, Postbus 1180 te Tilburg, kenbaar te maken. Vergunningen worden alleen afgegeven na ontvangst van genoemd bedrag.

AFDELING BERGUM E.O.

Onze leden wonen erg verspreid en om de onderlinge band te verstevigen organiseren we elk jaar een uitstapje. Natuurlijk met onze koninginnetjes en dat bevat maar best. We hebben op 9 juni het nuttige met het aangename verbonden en zijn een volle dag naar Schiermonnikoog geweest. De imkers hebben het bevruchtigsstation bezocht en daar een zeer deskundige uitleg van de Hr. Geskes aangehoord en het interessante gebeuren aldaar in ogenschouw genomen. Daarna een mooie rijtoer langs het strand en na afloop een goed voorziene koffietafel in het Strandhotel. De goden waren ons die dag welgezind; onder een stralende zon hebben we met 40 mensen genoten van het mooie eiland en de gezellige vaartocht. W. de Vries secr.

AFDELING HARDENBERG

Nadat de vergadering door de weersomstandigheden tweemaal moest worden uitgesteld kon deze op 10 april j.l. toch plaats vinden. Dhr. C. Pater Jzn uit Bunnik had voor de leden van de afdelingen Hardenberg en Ommen een goed verhaal dat op plezierige wijze gebracht werd.

Bijenstand Fa. H. T. van Dam & Zn., Jubega (Fr.), tel. 05165 - 13 82 kan U alles leveren voor de Moderne Bijenteelt.

Kunstraat, Bijenwoningen en Onderdelen uit eigen werkplaatsen.

Door eigen steeds grotere importen van diverse gereedschappen steeds bij ons de laagste prijzen.

Tevens voor wederverkoop diverse kleuren meubelwas en honing van de fijnste kwaliteiten.

Vraagt onze prijscourant van materialen en/of meubelwas en honing even aan. Wij zenden U die gaarne gratis toe.

Wij komen weer op de te houden Bijenmarkten.

Het onderwerp „Bijen en Bijenweide” leende zich uitstekend voor het doen van goede suggesties en het spoorde de discussie aan. Zo werd aandacht gevraagd voor o.a. koolzaad reizen, het maken van regionale bijenweidekaarten, het aanplanten van zowel vroege als late drachtplanten, o.a. wilg, krokus, herfstframboos en herfstaster, het opzetten van een plaatselijk Nosema werkgroepje, het organiseren van heidewerkkampen, kursussen klein fruit e.d. De inleider memoreerde nog eens het oude gezegde dat: een bijenvolk zich maar eenmaal laat prijzen.

De omstandigheden hiervoor zullen door de imker moeten worden verschaft, waarbij niet de hoeveelheid volken doch de kwaliteit en grote van de volken veel meer aandacht verdient.

Wenselijk lijkt ook een uitvoerig afdelingsonderzoek waarin methoden, drachten en volkensterfte onderling vergeleken worden. Natuurlijk is naast afdelingsonderzoek ook veel landelijk onderzoek nodig.

Dhr. Pater wees dan ook terecht op het grote belang van dit laatste, omdat hieruit veel praktische regels zouden kunnen komen waar de dagelijkse imker zijn voordeel mee kan doen.

Al met al was het een zeer geslaagde avond die voor herhaling vatbaar is.

IN MEMORIAM

Op 25 mei overleed op 90-jarige leeftijd ons lid en oud bestuurslid de heer

JACOBUS SMID

Reeds op 13-jarige leeftijd was Koop Smid met bijen bezig, was vele jaren lid en ruim 22 jaar bestuurslid van onze afdeling. Enkele jaren geleden werd hem een vergulde verenigingsspeld uitgereikt. Ons medeleven gaat uit naar zijn vrouw en kinderen.

Namens afd. Hoogeveen
L. Hester sekr.

**Kaarsentrekkerij -
Imkerij
"De Rit"
Koelen (Betuwe)
tel. 03448-1653**

*Groot- en detailhandel van:
Kunstraat
Bijenwas, Bijenkorven,
Bijenwaskaarsen (gevoeld en gedampeld)
Honing
Honingzeep
Mede (= honingwijn)
Honingcrème, pit, kandelaars enz.*

Onze prima **BIJENTABAK** is al bij vele **IMKERS BEKEND**

Nu een **EXTRA AANBIEDING** t.e.m. 5 september a.s.:
Bij 1 kilo pak f 4,50 bij 3 kg geen f 13,50 maar **slechts f 11,00**

Voor de **HONINGGOOGST**: bussen van 2½ - 5 - 12½ en 25 kg netto inhoud.

Onze nieuwe **HONINGBUSSEN** in 4-kleurendruk gaan vlot weg.

Daarom is tijdig bestellen gewenst.

Ook flacons van 450 en 250 gram inhh.

Ruime keuze in **HONINGETIKETTEN**.

Ook op de komende **BIJENMARKTEN** zijn wij weer aanwezig.

BIJENHUIS - WAGENINGEN

GEOPEND iedere werkdag van 8.00 — 12.00 uur en van 13.30 — 17.30 uur.
's-Zaterdags van 9.00 — 12.30 uur.

GRINTWEG 273. Postcode 6704 A.P.

Telefoon 08370 - 1 28 63

Geld is vaak niet het enige probleem.

Wij helpen.

Geld werpt vragen op.
Vragen over sparen, lenen, beleggen,
hypotheken...

De ABN is ervoor om die vragen
te beantwoorden. Om u te adviseren.
Over geld net zo goed als over
verzekeringen en vakanties. Vragen
staat vrij bij de ABN. Komt u daarom
eens praten.

ABN Bank